

บทที่ 9

จักษุวัตติวตรกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยของไทย

รายการการเรียนการสอนบทที่ 9

1. บททั่วไป (ภัยธรรมชาติเกิดขึ้นเพราะการปกครองไม่เป็นธรรม)
2. ถ้อยธรรมเป็นอำนาจ
3. จัดการรักษา ป้องกัน และคุ้มครองผู้อยู่ใต้การปกครองโดยธรรม
4. ไม่ให้อธรรมเกิดขึ้นในแว่นแคว้น
5. การสงเคราะห์คนจนด้วยทรัพย์
6. เข้าไปหาสมณพราหมณ์ผู้มีศีล

จุดมุ่งหมายของบทที่ 9

1. อธิบายให้เห็นความจริงได้ว่า เมื่อปกครองไม่เป็นธรรม ภัยธรรมชาติย่อมเกิดขึ้น
2. อธิบายได้ว่าการปกครองที่ถ้อยธรรมเป็นอำนาจ เป็นอย่างไร
3. อธิบายได้ว่า ปกครองอย่างไรจึงจะเรียกว่าการรักษา ป้องกัน และคุ้มครองผู้อยู่ใต้การปกครองโดยธรรม
4. อธิบายได้ว่า ปกครองอย่างไรจึงเรียกว่าให้อธรรมเกิดขึ้นในแว่นแคว้น และปกครองอย่างไรจึงเรียกว่าไม่ให้ธรรมเกิดขึ้นในแว่นแคว้น
5. อธิบายได้ว่า ปกครองอย่างไรจึงจะได้ชื่อว่าสงเคราะห์คนยากจน
6. อธิบายได้ว่า ทำไมการปกครองบ้านเมือง ผู้ปกครองควรเข้าไปหาสมณะผู้ทรงศีลทางคุณธรรม

จักษุศรัทธากับการปกครองระบอบประชาธิปไตยของไทย

9.1 บททั่วไป

การปกครองบ้านเมืองที่ไม่ตั้งอยู่บนธรรมะ ย่อมจะสร้างความเดือดร้อนให้กับประชาชน มากบ้าง น้อยบ้าง แล้วแต่ความอธรรมนั้น ๆ กระทบประชาชนมากน้อยอย่างไร ถ้าหากว่าการ ปกครองที่ไม่เป็นธรรม กระทบกับคนในครอบครัวเดียว ความเดือดร้อนก็จะเกิดแก่คนในครอบครัว นั้น และแถมด้วยครอบครัวอื่นที่เป็นญาติพี่น้องกันด้วย แต่ถ้าการปกครองที่ไม่เป็นธรรมกระทบกับ บุคคลทั้งบ้านทั้งเมือง เช่น การเก็บภาษีที่รุนแรง เป็นต้น ความเดือดร้อนก็กระทบประชาชน ทั้หมด

การปกครองที่ไม่เป็นธรรมนอกจากจะสร้างความเดือดร้อนอันเกิดจากการปกครอง ที่ไม่เป็นธรรมแล้ว ยังทำให้เกิดเหตุอาเพศต่าง ๆ ทางธรรมชาต้อีกมากมาย เหมือนเมืองไทย เราทุกวันนี้ เกิดภัยทางธรรมชาต้อย่างรุนแรง คนตายเป็นจำนวนร้อยคน แต่ก่อนภัยรุนแรงอย่าง นี้ไม่เคยเกิดในเมืองไทยเลย ปัจจุบันนี้มีความรุนแรงทางธรรมชาติเกือบทุกปี และภัยที่เกิดแต่ ละครั้งได้คร่าชีวิตคนเป็นร้อย ความเดือดร้อนจากเหตุอาเพศเหล่านี้ พระพุทธองค์ตรัสว่า เกิด จากการปกครองที่ไม่เป็นธรรมทั้งสิ้น เพื่อให้เห็นหลักฐานที่พระพุทธองค์ตรัสไว้ จึงขอยกมหา- สุนิพนิตของพระเจ้าปัสเสนทิโกศลมากล่าวเป็นพยานดังต่อไปนี้

ได้กล่าวเรื่องไว้ตอนต้นแล้วว่า พระเจ้าปัสเสนทิโกศล ทรงเล่าสุนิพนิตของพระองค์ ถวายให้พระพุทธเจ้าทรงพยากรณ์ สำหรับสุนิพนิตที่ 10 นี้ เกี่ยวกับการปกครองบ้านเมือง ซึ่ง พระเจ้าปัสเสนทิโกศลทรงเล่าสุนิพนิตของพระองค์ถวายพระพุทธองค์ว่า "พระองค์ผู้เจริญ หม่อมฉันฝันเห็นข้าว สุกที่คนหุงในหม้อเดียวกันแท้ ๆ หาได้สุกทั่วทั้งหม้อไม่ คนหุงข้าวเมื่อตรวจดูแล้ว รู้ว่าข้าวไม่สุกทั่วกัน จึงแยกไว้สามส่วน คือ ข้าวแฉะส่วนหนึ่ง ข้าวดิบส่วนหนึ่ง และข้าวสุกส่วน

หนึ่ง พระองค์ผู้เจริญ อะไรเป็นผลแห่งสุบินนี้พระเจ้าข้า"¹

พระพุทธองค์ทรงพยากรณ์ว่า "มหาบพิตร ผลของสุบินนี้ จักมีในอนาคต ด้วยว่าในกาล ภายหน้าพระราชาทั้งหลายจักไม่ดำรงอยู่ในธรรม เมื่อพระราชาไม่ตั้งอยู่ในธรรมแล้ว ข้าราชการ- การก็ดี สมณพราหมณ์ก็ดี คหบดีก็ดี ชาวนิคมนชาวชนบทก็ดี รวมความว่า พวกมนุษย์ทั้งหมดแม้แต่ สมณะและพราหมณ์ จักพากันไม่ดำรงในธรรม เมื่อพวกมนุษย์ทั้งหมดไม่ตั้งอยู่ในธรรม อารักข- เทวดาของพวกมนุษย์ เทวดาผู้รับสั่งเวย รุกขเทวดาอากาศเทวดา แม้ทั้งหมดก็จักไม่ดำรงใน ธรรม เมื่อเทวดาทั้งหลายไม่ประพฤติธรรมในสมัยที่ธรรมิกราชาปกครองบ้านเมืองอย่างนี้ ลม ฟ้าทั้งหลายจักพัดไม่สม่ำเสมอ จักพัดแรงจัด เมื่อลมพัดแรงจัด จะทำให้วิมานของเทวดาทั้งหลาย สั่น สะเทือน เมื่อวิมานสั่นสะเทือน ผุ่งเทวดาจะพากันโกรธ เมื่อเทวดาโกรธแล้ว ก็จะไม่ให้ฝนตก ถึงจะตกก็ตกไม่ทั่ว หรือไม่ก็ตกชนิดที่ไม่ทำให้เกิดประโยชน์ในการเพาะปลูก บางครั้งตกเหนือ กระจ่าง ไม่ตกใต้กระจ่าง บางครั้งตกใต้กระจ่าง ไม่ตกเหนือกระจ่าง เมื่อเป็นเช่นนี้ ชาวส่วนหนึ่ง จักวิบัติเพราะน้ำฝนท่วม ชาวส่วนหนึ่งจะเจาตาย เพราะฝนไม่ตก แต่บางส่วนจะสมบูรณ์เพราะ มีฝน เพราะอย่างนี้ พี่ขันธ์ธัญญาหารของพระราชาธรรมิกราชา จะมีผลสามประการ ดูกรมหา- บพิตร นี้คือ ผลของสุบินนิมิตของพระองค์"

คำพยากรณ์ความฝันของพระพุทธองค์ เมื่อเราพิจารณาแล้ว เราจะพบว่าเหตุการณ์ ดังที่กล่าวไว้ในคำพยากรณ์นั้น บัดนี้ได้เกิดขึ้นแล้วทั่วโลก แต่เรามาพูดกันเฉพาะเมืองไทย เมือง เดียวก็พอที่จะเห็นความจริงได้ ในคำพยากรณ์นั้น เมื่อสรุปแล้วจะมี 4 ประเด็น คือ

1. มนุษย์ไม่ประพฤติธรรม
2. ลมพัดแรงจัด
3. ฝนตกไม่ทั่วถึงกัน
4. ธัญพืชเสียหาย

¹ พระสูตรและอรรถกถาแปลชุดทศกัณฐกชาดก. (กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2525), เล่ม ที่ 3, ภาคที่ 2, หน้า 216-242.

มนุษย์ไม่ประพฤติธรรม

พระพุทธองค์ตรัสว่า เมื่อพระราชามีไม่ตั้งอยู่ในธรรมเสียแล้ว คนที่อยู่ใต้ปกครองทั้งหมด ตั้งแต่ข้าราชการ สมณพราหมณ์ และประชาชน ก็จะไม่ตั้งอยู่ในธรรมด้วย ทุกวันนี้การปกครอง เป็นหน้าที่ของรัฐบาลที่ประชาชน เลือกลงมา ดังนั้น พระราชาในพุทธพจน์นี้ต้องหมายถึงรัฐบาล ไม่เกี่ยวกับพระเจ้าแผ่นดินของเรา เพราะพระองค์มิได้เกี่ยวกับการปกครองแล้ว เมื่อยกพระเจ้าแผ่นดินออกไปแล้ว ก็ต้องพูดใหม่ว่า เมื่อรัฐบาลไม่ตั้งอยู่ในธรรม ข้าราชการ สมณพราหมณ์ และประชาชนทั้งหมดจะไม่ตั้งอยู่ในธรรมตามไปด้วย

ข้าราชการซึ่งเป็นเสมือนมือเท้าของรัฐบาล เพราะอยู่ใกล้ชิดคอยปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาล เมื่ออยู่ใกล้ชิดรัฐบาลจึงรู้ว่ารัฐบาลเป็นอย่างไร มีคุณธรรมหรือไม่มี อย่างทุกวันนี้ เมื่อรู้ว่ารัฐบาลไม่มีคุณธรรมฉ้อราษฎร์บังหลวง รู้เห็นเป็นใจให้บริษัทได้งานทำ แล้วก็เรียกเงินเข้ากระเป๋ากัน เมื่อข้าราชการทั้งหลายรู้อย่างนี้แล้ว ตัวก็เอาบ้าง คือ ฉ้อราษฎร์บังหลวง มีทางทุจริตจนจนได้เป็นจนจนไม่มีวัน เพราะคิดในใจว่า เจ้านายทำได้เราก็ต้องทำได้ และข้าราชการที่ไม่ตั้งอยู่ในธรรมนั้นจะมีเป็นจำนวนมาก ข้าราชการที่ตั้งอยู่ในธรรมจะมีจำนวนน้อย ถ้าเราอยากจะทำบุญว่าจะมีข้าราชการตั้งอยู่ในธรรมมากหรือน้อยเท่าใด ก็จงตั้งสมมติฐานว่า ถ้ามีข้าราชการไปราชการต่างจังหวัด แล้วไปพักบ้านญาติ ในกรณีนี้ข้าราชการผู้นั้นจะเบิกค่าที่พักหรือไม่ ถ้าเบิกก็ถือว่าไม่ตั้งอยู่ในธรรม แต่ถ้าไม่เบิกก็แสดงว่าตั้งอยู่ในธรรม ถามว่าทุกวันนี้มีข้าราชการที่ไปอย่างนั้นแล้ว ไม่เบิกค่าที่พักมีสักกี่คน ลองถามใจกันดู ที่กล่าวมานี้เฉพาะเป็นตัวอย่าง ยังมีเรื่องอื่น ๆ อีกมากมาย นี่ก็คือ ที่พระพุทธองค์ตรัสว่า ข้าราชการไม่ตั้งอยู่ในธรรม

ในส่วนของสมณะก็เช่นกัน กล่าวคือ ไม่ดำรงอยู่ในธรรมวินัย ส่วนใหญ่จะทำตนเหมือนคนครองเรือน กล่าวคือ มีการสะสมทรัพย์เหมือนชาวบ้าน ชีวิตประจำวันคอยหาแต่ลาภยศ สนใจแสวงหาความมั่งคั่งทางวัตถุมากกว่าการปฏิบัติธรรม ไม่รักษาพระวินัย พระส่วนใหญ่เป็นอย่างนี้ มีส่วนน้อยเท่านั้นที่ยังรักษาพระวินัยอยู่ นี่ก็คือ สมณะและพราหมณ์ไม่ตั้งอยู่ในธรรม

เมื่อมองไปในหมู่ประชาชนทุกวัย จะพบว่าไม่มีใครสนใจเรื่องศีลธรรมเลย สนใจกันเฉพาะว่าทำอย่างไรจึงจะมีเงินไว้ใช้เยอะ ๆ เมื่อจะสรุปให้สั้นเพื่อให้รู้ว่าประชาชนส่วนใหญ่

ดำรงอยู่ในธรรมหรือไม่ ก็ดูตรงว่าทุกวันนี้คนไทยทั้งประเทศมีศีลห้าเหมือนกัน เราคงจะ
ได้คำตอบว่า ทุกวันนี้คนไทยเรารักษาศีลห้านี้ดีมาก เมื่อเป็นเช่นนี้ก็แสดงว่าคนไทยส่วนใหญ่ไม่
ตั้งอยู่ในธรรมนั่นเอง นี่คือ ความหมายที่พระพุทธองค์ตรัสว่า เมื่อมนุษย์ทุกคนไม่ต้องอยู่ในธรรม

ลมพัดแรงจัด

พระพุทธองค์ตรัสว่า ในสมัยที่โลกเสื่อม มนุษย์ไม่ต้องอยู่ในธรรม ลมจะพัดแรงจัด ชนิด
ที่ไม่เคยมีมาก่อน ลมนี้จะทำให้คนตายมากมาย เหตุการณ์ดังกล่าวมานี้ ทุกวันนี้เราก็พบแล้ว
แต่ละปีจะมีพายุพัดมาถล่มประเทศไทยเราบ่อยที่สุด นับถอยหลังจากปี พ.ศ. 2500 คือ กิ่ง
พุทธกาลลงไป เหตุการณ์ดังกล่าวนี้จะแทบไม่มีเลย ทั้งนี้ ทราบได้เพราะถามผู้มีอายุรุ่นเก่า ๆ
ท่านจะบอกว่าไม่เคยพบพายุรุนแรงขนาดนี้มาก่อน สำหรับในเมืองไทย ที่มีพายุรุนแรงชนิดที่พัด
ทำให้คนตายเป็นจำนวนมากมีอยู่ 3 ครั้ง

ครั้งแรกประมาณปี 2504 เกิดลมพายุพัดกระหน่ำที่แหลมตะลุมพุก จังหวัดนครศรี-
ธรรมราช ครั้งนั้นคลื่นในทะเลได้กวาดชาวแหลมตะลุมพุกไปตายในทะเลเป็นจำนวนหลายร้อยคน

ต่อมาเมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน 2531 เกิดพายุพัดรุนแรงและฝนตกหนัก ทำให้น้ำท่วม
ฉับพลันที่ อำเภอมะนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช และที่อำเภอนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี น้ำป่า
ไหลบ่าลงมาจากภูเขา และนำท่อนซุง รวมทั้งดินทรายลงมาทับบ้านเมืองราษฎรในตำบลตะลุง
คีรีวง และลานสกา ผลจากอากาศครั้งนี้ทำให้ประชาชน 1,999 คนจมอยู่ใต้ดิน ไม่สามารถนำ
ศพขึ้นมาได้ พบศพประชาชนตาย 329 คน บาดเจ็บ 958 คน บ้านเรือนเสียหาย 50,425 หลัง

ต่อมาเมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน 2532 ได้เกิดพายุไต้ฝุ่นชื่อเกย์ พัดถล่มจังหวัดประจวบ-
คีรีขันธ์ และจังหวัดชุมพร โดยเฉพาะจังหวัดชุมพรโดนถล่มหนักที่สุด เฉพาะอำเภอบางสะพานและ
ประทิว พายุถล่มราบเป็นหน้ากลอง ประชาชนเสียชีวิต 446 คน บาดเจ็บ 5,465 คน บ้านเรือน
พัง 48,665 หลัง

และต่อมาในปี 2533 ได้เกิดพายุสองลูกซ้อนชื่อ ซีรา และ โลลา เกิดในระยะใกล้เคียง
เคียงกัน คือ ซีราเกิดวันที่ 5-6 ตุลาคม และพายุโลลา เกิดวันที่ 20-21 ตุลาคม ผลของพายุ
สองลูกนี้ พัดกระหน่ำพื้นที่ภาคอีสาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศ ประชาชนเสียชีวิตประมาณ 10

กว่าคน แต่น้ำท่วมกินบริเวณพื้นที่ถึง 36 จังหวัด แม้แต่กรุงเทพฯ ก็ตกอยู่ในภาวะน้ำท่วมเกือบ
เดือน ทำความเสียหายให้แก่พืชผลทางเกษตรเป็นจำนวนมากมายั่งในกรุงเทพฯและต่างจังหวัด
ทั้งหมดที่ยกมานี้ คือ หลักฐานแสดงความสมจริงที่พระพุทธองค์ทรงพยากรณ์ว่า เมื่อ
มนุษย์ไม่ตั้งอยู่ในธรรม ลมจะพัดไม่สม่ำเสมอ บางครั้งพัดแรงจัด

ฝนตกไม่ทั่วถึงกัน

เมื่อประมาณสัก 20 กว่าปี นับจากปี พ.ศ. 2533 ลงไป เราจะพบว่าฝนตกไม่ทั่วทุก
พื้นที่ พื้นที่ที่ฝนไม่ตก ประชาชนก็หมดโอกาสทำนา บางพื้นที่ฝนก็ตกตามปกติ ประชาชนทำนาได้
เหตุการณ์ครั้งนี้ ทำให้เกิดฝนหลวงขึ้น เพื่อหาทางให้ภาคอีสาน พื้นที่เหล่านี้เมื่อถึงเดือน 9 เดือน
10 ซึ่งจะต้องดำนากันแล้ว แต่พื้นดินยังแตกกระแหงเหมือนหน้าแล้ง เพราะไม่มีฝน แต่พอมีฝนตก
ก็เป็นฝนที่ตกหนักท่วมบ้านท่วมนา ไม่สามารถทำนาได้ เมื่อปี 2532 พื้นที่จังหวัดภาคใต้ เช่น
จังหวัดสงขลาและพัทลุง เป็นต้น เป็นพื้นที่ที่ไม่มีฝนตก เมื่อถึงเดือน 9, 10 แผ่นดินยังแตกกระแหง
เหมือนหน้าแล้ง ทั้ง ๆ ที่พื้นที่ภาคใต้ตามปกติจะมีฝนตกชุกตลอดเวลา นี่คือ ความจริงของคำ
พยากรณ์ที่พระพุทธองค์ทรงพยากรณ์ว่า เมื่อลมพัดแรงจัด ทำให้วิมานของเทวดาสั่นสะเทือน เมื่อ
วิมานของเทวดาสั่นสะเทือนเทวดาก็โกรธ เมื่อเทวดาโกรธ จะไม่ให้ฝนตก หรือเมื่อให้ตกจะ
ให้ตกชนิดที่ไม่เป็นประโยชน์ต่อการเพาะปลูก เช่น ฝนตกจนน้ำท่วมบ้านท่วมเมือง เป็นต้น

ธัญพืชเสียหาย

เหตุการณ์ที่ฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาลนี้เป็นมานานแล้ว ทางผู้ปกครองบ้านเมืองจึงหา
ทางแก้ปัญหาด้วยการสร้างเขื่อนเก็บกักน้ำไว้ทำนาบ้าง ทำอย่างอื่นบ้าง เมื่อเป็นเช่นนี้ จึงทำ
ให้ประชาชนแก้ปัญหาการเพาะปลูกได้บ้าง เฉพาะที่มีเขื่อนเก็บกักน้ำไว้ ทางกรมชลประทานก็
ระบายน้ำให้ประชาชนทำนา ถิ่นนี้ก็ทำนาได้ผล แม้ไม่มีฝนก็ไม่ตกใจ แต่บางพื้นที่ไม่มีเขื่อน แต่
ก็ไม่มีน้ำในเขื่อน หรือมีก็น้อย เพราะฝนไม่ตกในเขื่อน แต่ไหลไปตกเสียนอกเขื่อน เมื่อเป็น
เช่นนี้จึงทำให้ในเขื่อนไม่มีน้ำ เมื่อไม่มีน้ำเมื่อถึงคราวทำนา ก็ไม่มีน้ำจะทำ นี่คือ ความจริง
ของคำพยากรณ์ของพระพุทธองค์ที่ว่า บางครั้งฝนตกเหนือศีรษะ ฝนไม่ตกใต้ศีรษะ เป็นต้น และ

เมื่อบางพื้นที่มีฝนตกทำการเพาะปลูกได้ บางพื้นที่ไม่มีน้ำจะทำการเพาะปลูก จึงทำให้พืชพันธุ์
ธัญญาหารสมบูรณ์ในบางพื้นที่ ไม่สมบูรณ์ในบางพื้นที่ และนี่คือ ความจริงที่พระพุทธองค์ทรงพยา-
กรณ์ว่า เมื่อเป็นเช่นนี้ ข้าวส่วนหนึ่งจักวิบัติ เพราะน้ำฝนท่วม ข้าวส่วนหนึ่งจะเฉาตาย เพราะ
ฝนไม่ตก แต่ข้าวบางส่วนจะสมบูรณ์ เพราะมีฝน เพราะอย่างนี้ พืชพันธุ์ธัญญาหารของพระราชา
อธรรมิกราช จะมีผลสามประการด้วยประการฉะนี้

ใจความของพระพุทธพจน์ที่ว่่านี้ ผู้อ่านคงเห็นได้ แต่มีสิ่งหนึ่งในพุทธพจน์นั้นที่คนสมัยนี้
อ่านแล้วไม่อยากจะเชื่อ เรื่องนั้น คือ คำพยากรณ์ที่พระพุทธองค์ทรงกล่าวว่า "เมื่อวิมานสั้น
สะเทือนฝูงเทวดาจะพากันโกรธ" คนส่วนใหญ่จะไม่เชื่อว่ามีเทวดา เพราะฉะนั้น เมื่ออ่านคำ
พยากรณ์แล้วพอพบว่ามีเทวดามาบันดาลไม่ให้ฝนตก ก็จะไม่เชื่อถือ จึงขอทำความเข้าใจกัน
ตรงนี้ว่า อันเทวดานั้น เป็นสัตว์โลกประเภทหนึ่ง เป็นพวกที่มีกายละเอียด ที่เราเรียกว่า เป็น
พวกทิพย์ มองด้วยตามนุษย์ไม่เห็น ผู้จะมองเห็นจะต้องใช้ตาทิพย์มอง จึงจะมองเห็นพวกกายทิพย์
ถ้าจะพูดให้เข้าใจง่าย ๆ ก็ต้องพูดว่า เทวดาก็มีมนุษย์อยู่คนละมิติ จึงไม่สามารถมองเห็นกันได้

อย่างไรก็ตาม แม้จะพูดชี้แจงอย่างนี้ก็คงมองไม่เห็นอยู่นั่นเอง จำเป็นต้องใช้หลักทาง
ตักกะเข้ามาช่วย เพื่อพิสูจน์ว่า เทวดามีจริงหรือไม่ ก่อนอื่นเราต้องพิสูจน์ว่า คำพยากรณ์ที่พระ-
พุทธองค์ทรงกล่าวมานั้นเป็นจริงหรือไม่ โดยพิสูจน์ไปที่ละข้อ เริ่มต้นพิสูจน์ว่า ปัจจุบันนี้มนุษย์
ส่วนใหญ่ไม่ตั้งอยู่ในธรรม โดยเริ่มมาแต่ผู้ปกครองบ้านเมืองจริงหรือไม่ บทพิสูจน์ข้อนี้ เราต้อง
ตอบว่าน่าจะเป็นจริง เมื่อข้อนี้จริงแล้วก็พิสูจน์ข้อต่อไปว่า ทุกวันนี้ลมพัดแรงจัด ทำให้เกิดน้ำท่วมจริง
ตามที่พระองค์พยากรณ์หรือไม่ ข้อนี้เราก็ต้องตอบว่าน่าจะเป็นจริงเหมือนกัน พิสูจน์ต่อไปว่าทุกวันนี้
เมืองไทยเราบางส่วนมีฝนตกตามฤดูกาล แต่บางส่วนไม่มีฝนเลย และบางส่วนมีน้ำท่วมไหล
หลาก จริงหรือไม่ บทพิสูจน์ข้อนี้เราก็ต้องตอบว่าน่าจะเป็นจริง พิสูจน์ต่อไปว่าทุกวันนี้ เมืองไทย
เรา (ความจริงมีทั่วโลก) บางส่วนของประเทศปลูกข้าวไปแล้ว ก็เฉาตายหมดเพราะฝนไม่ตก
บางส่วนของประเทศน้ำท่วมจนเกิดอุทกภัยเกิดความเสียหายมากมาย จริงหรือไม่ บทพิสูจน์ข้อนี้
เราก็ต้องตอบว่าน่าจะเป็นจริงอีกเหมือนกัน เพราะเหตุการณ์เหล่านี้เห็นกันอยู่ เมื่อคำพยากรณ์

ที่พระพุทธองค์ตรัสไว้ นั้น น่าจะเป็นจริงทั้งหมดแล้ว เรื่องที่ผู้งูเหวดคาโกรธแล้วไม่ให้ฝนตกก็น่าจะเป็นจริงได้ เพราะตรัสไว้ในเรื่องเกี่ยวกับกับเรื่องไม่ต้องอยู่ในธรรม ลมพัดแรง ฝนตกไม่ทั่วถึงและข้าวกล้าเสียหาย ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า เมื่อมนุษย์ไม่ตั้งอยู่ในธรรมเป็นต้นเป็น เรื่องจริงเหวดก็น่าจะมีจริงด้วยเหมือนกัน

ตามที่ได้กล่าวมาแล้วว่า ผู้ปกครองบ้านเมืองที่ปกครองโดยไม่เป็นธรรม นอกจากจะก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชนเพราะผลของการปกครองไม่ดีแล้ว ยังมีผลทำให้ธรรมชาติเกิดความวิปริต สร้างความหายนะให้กับประชาชนอีกส่วนหนึ่งด้วย ซึ่งความเดือดร้อนจากความผันผวนของธรรมชาตินี้ มีปรากฏทุกปี เราจะปล่อยให้เหตุการณ์เป็นไปอย่างนี้หรือ ถ้าเราจะไม่ปล่อยให้เหตุการณ์เป็นไปอย่างนี้ เราจะแก้ไขอย่างไร การแก้ไขเรื่องนี้ เราก็ต้องดูที่ต้นเหตุว่าเกิดจากอะไร เมื่อเรารู้ต้นเหตุแล้ว ก็จะพบว่า ต้นเหตุของภัยธรรมชาติที่เกิดขึ้นทุกปีนั้น เป็นเพราะผู้ปกครอง คือ รัฐบาลไม่ตั้งอยู่ในธรรม เมื่อทราบเหตุของความหายนะอย่างนี้แล้ว ก็ควรชี้แนะให้รัฐบาลหันมาสนใจหลักธรรมในการปกครองบ้านเมืองบ้าง ซึ่งรัฐบาลเองทุกวันนี้ ก็คงไม่เคยรู้มาก่อนว่า รัฐบาลที่ปกครองบ้านเมืองโดยธรรม จะก่อให้เกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติและอาเพศต่าง ๆ ขึ้นในบ้านเมือง

ได้กล่าว เรื่องจกักรัตติวัตติวต ซึ่งเป็นหลักการปกครองของพระเจ้าแผ่นดินไว้ในบทที่ห้า เมื่อทุกวันนี้อำนาจการปกครองสูงสุดเป็นของคณะรัฐมนตรี รัฐสภา และตุลาการแล้ว คณะรัฐมนตรี รัฐสภา และตุลาการ จึงต้องประพฤติในจกักรัตติวัตติวตนั้นแทนพระเจ้าแผ่นดิน

ก็จกักรัตติวัตติวตที่คณะรัฐบาลต้องปฏิบัตินั้น มีอยู่ 5 ประการ คือ

1. ถือธรรมเป็นอำนาจ
2. จัดการรักษา ป้องกัน และคุ้มครองผู้อยู่ใต้ปกครองโดยธรรม
3. ไม่ให้อธรรมเกิดขึ้นในแว่นแคว้น
4. การสงเคราะห์คนจนด้วยทรัพย์
5. เข้าไปหาสมณพราหมณ์ ผู้มีศีล ทรงคุณธรรม

หลักธรรมทั้ง 5 ประการเหล่านี้แหละ เรียกว่า จักกวัตติวัตรของพระเจ้าแผ่นดินโบราณ ที่คณะรัฐบาลปัจจุบันจำต้องปฏิบัติ ในฐานะเป็นผู้ปกครองบ้านเมือง ซึ่งจะได้กล่าวรายละเอียดต่อไป

9.2 ถ้อยธรรมเป็นอำนาจ

ความหมายของคำว่าถ้อยธรรมเป็นอำนาจ ก็คือ ถ้อยความถูกต้องบังคับบัญชาในการดำเนินงาน ส่วนลักษณะตรงกันข้าม คือ การถืออำนาจเป็นธรรม หมายถึง การที่ใช้อำนาจในทางผิดเพื่อสร้างผลประโยชน์ให้กับตนเอง ในสมัยราชาธิปไตย พระเจ้าแผ่นดินทรงอำนาจสิทธิ์ขาดในการปกครองบ้านเมือง ถ้าพระเจ้าแผ่นดินไม่ตั้งอยู่ในจักกวัตติวัตรข้อนี้ พระองค์ก็จะใช้อำนาจข่มเหงรังแกราษฎร ซึ่งการใช้อำนาจของพระเจ้าแผ่นดินนั้น ทรงใช้เปิดเผย เพราะทรงมีอำนาจเต็มที่ แต่ในสมัยประชาธิปไตยนี้ รัฐบาลมิได้มีอำนาจเด็ดขาดเหมือนพระเจ้าแผ่นดินในสมัยราชาธิปไตย ดังนั้น ลักษณะการใช้อำนาจเป็นธรรมของรัฐบาลจึงเป็นไปในอีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งจะได้กล่าวต่อไป

อนึ่ง จักกวัตติวัตรทั้ง 5 ข้อนี้ เป็นคุณธรรมเพื่อการบริหารบ้านเมือง เพื่อบำบัดทุกข์ บำรุงสุขให้ประชาชนเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งหน้าที่ดังกล่าวนี้ทุกวันนี้เป็นของคณะรัฐมนตรี โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นผู้รับผิดชอบ เมื่อเป็นเช่นนี้จักกวัตติวัตรทั้ง 5 ข้อนี้ จึงเป็นคุณธรรมสำหรับคณะรัฐมนตรีต้องปฏิบัติ แต่ก็มีบางส่วนของสถาบันรัฐสภาและตุลาการจำเป็นต้องปฏิบัติบ้างเหมือนกัน ดังนั้น ในการพูดถึงผู้ปกครองต่อไปนี้จะใช้คำว่ารัฐบาล ซึ่งขอให้คลุมความถึงรัฐสภาและตุลาการด้วย

ในการอธิบายถ้อยธรรมเป็นอำนาจนี้ จะได้แยกประเด็นออกเป็น 3 ประเด็น

1. สภาพแวดล้อมที่นำไปสู่การถือธรรมเป็นอำนาจ
2. สภาพแวดล้อมที่นำไปสู่การถืออำนาจเป็นธรรม
3. แนวทางแก้ไขการถืออำนาจเป็นธรรม

สภาพแวดล้อมที่นำไปสู่การถือกรรมเป็นอำนาจ

คนที่จะมีโอกาสได้ขึ้นไปดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีนั้น มีองค์ประกอบ

2 ประการ คือ

1. องค์ประกอบภายใน
2. องค์ประกอบภายนอก

องค์ประกอบภายในที่หนุนให้เป็นนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีนั้น ยังแบ่งออกได้อีกเป็น

2 ประการ คือ

1. คุณธรรม
2. ทักษะ

ส่วนองค์ประกอบภายนอกนั้น ก็แบ่งออกได้เป็น 2 ประการ คือ

1. ศรัทธาของประชาชน
2. ค่าจ้าง

องค์ประกอบภายใน คือ คุณธรรม เป็นจุดสำคัญที่จะผลักดันให้ผู้นั้นขึ้นไปสู่ความเป็นใหญ่ในบ้านเมือง คุณธรรมที่ว่านี้ ก็คือ ทศพิธราชธรรมที่กล่าวมาแล้วนั่นเอง และก็เพิ่มการใกล้ชิดประชาชนเข้าไปอีกข้อหนึ่ง เราจะสังเกตเห็นว่า ผู้แทนคนใดเมื่อให้ทาน หรือผู้ใดมีศีลจนเป็นที่ยอมรับ ประชาชนก็จะเลือกเข้ามาหรือผู้ใดเป็นคนเสียสละ ชื่อตรง ไม่เย่อหยิ่ง ไม่ใช้อิทธิพลของตนรังแกคนอื่น ก็จะเป็นเงื่อนไขหนึ่งที่ทำให้ประชาชนเลือกเข้ามาเป็นผู้ปกครองบ้านเมือง

อนึ่ง องค์ประกอบภายในคือคุณธรรมนี้ ย่อมเป็นปัจจัยให้เกิดองค์ประกอบภายนอก คือศรัทธาของประชาชน คุณธรรมก่อให้เกิดศรัทธาของประชาชนอย่างไร ตัวอย่างเช่น ผู้ใดขณะที่เสนอดนเข้ามาเป็นผู้รับใช้ประชาชนไม่มีการแจกเงินหรือแจกสิ่งของ หากจะบำเพ็ญศุภกิจหรือทศพิธราชธรรมข้อที่ว่าด้วยการให้ทาน ก็สร้างสาธารณประโยชน์ให้ส่วนรวม เช่น สร้างศาลาสำหรับคนเดินทางได้พักอาศัย เวลาฝนตก และอากาศร้อน สร้างสระน้ำให้ประชาชนมีน้ำไว้ใช้อาบ ใช้น้ำดื่ม สร้างสะพานให้คนได้สัญจรไปมา สร้างหนทางที่คนสัญจรลำบากให้เป็นหนทาง

ที่เดินสะดวก เช่น หนทางตรงไหนมีตมมีหล่ม ก็เอาทุนทรัพย์ส่วนตัวไปซื้อหินซื้อดินมาทำให้ดินแข็ง หนทางนั้นก็ปราศจากตม คนทั้งหลายก็จะเดินสะดวก หนทางใดมีแต่ความมืด เวลาคนสัญจรไปมา มีแต่ความหวาดผวา โจรผู้ร้ายจี้ทรัพย์ ก็เอาทรัพย์ส่วนตัวติดไฟฟ้าให้แสงสว่าง คนทั้งหลายที่เดินทางจะได้มีความสุขใจ นี่คือ ลักษณะของผู้มีแว้วว่า เมื่อไปเป็นผู้ปกครองแล้วจะใช้ธรรมเป็นอำนาจ

อนึ่ง การที่ผู้มึ่คุณธรรม จะได้รับเลือกเข้ามาเป็นรัฐบาลนั้น มิใช่ว่าจะต้องมีคุณธรรม เฉพาะผู้เสนอตัวเข้ามารับใช้เท่านั้น แม้ฝ่ายเลือกคือประชาชนก็ต้องมีคุณธรรมเหมือนกัน ถ้าว่าผู้เสนอตัวมีคุณธรรม แต่ประชาชนไม่มีคุณธรรม ประชาชนก็คงจะไม่เลือกผู้มึ่คุณธรรม เมื่อเป็นเช่นนั้นผู้เสนอตัวที่ไม่มีคุณธรรมก็ใช้องค์ประกอบภายในอีกข้อหนึ่ง คือ ทรัพย์ มาเป็นเครื่องมือ เพื่อให้ตนได้รับเลือก การที่ผู้เสนอตัวเพื่อรับใช้ประชาชน ใช้เงินซื้อเสียงได้ตำแหน่งมา นั้น แสดงว่า ผู้ปกครองผู้นี้ถ้าไปเป็นรัฐมนตรี ก็มีแว้วว่าจะต้องใช้อำนาจเป็นธรรม ค่อนข้างแน่นอน

องค์ประกอบทั้งสองประการนี้ คือ องค์ประกอบภายในสำหรับผู้ที่จะเสนอตัวเพื่อใช้ประชาชนคัดเลือกเข้ามาเป็นผู้แทนและเป็นรัฐบาล

ส่วนองค์ประกอบภายนอกข้อต้น คือ ศรัทธาของประชาชน ความจริงศรัทธาของประชาชนนี้ต้องอาศัยองค์ประกอบภายในของผู้เสนอตัวมารับใช้ประชาชนเป็นหลัก คือ ถ้าประชาชนที่มีคุณภาพก็จะศรัทธาผู้มึ่คุณธรรม เมื่อศรัทธาในคุณธรรมของผู้เสนอตัวมารับใช้ ประชาชนเหล่านั้นก็จะเลือกผู้มึ่คุณธรรมเท่านั้น เป็นผู้แทนของตน และเมื่อผู้แทนแต่ละคนมีคุณธรรม เมื่อผู้แทนเหล่านั้นไปเลือกรัฐบาลหรือไปเป็นรัฐบาลด้วยตัวเอง รัฐบาลนั้นก็จะเป็นรัฐบาลที่มีคุณภาพ มีคุณธรรม เมื่อรัฐบาลมีคุณธรรม ก็แน่นอนว่ารัฐบาลนั้นจะใช้ธรรมเป็นอำนาจในการบริหารราชการบ้านเมือง

ส่วนองค์ประกอบภายนอก คือ ศรัทธาของประชาชนนั้น เป็นเรื่องสำคัญของผู้เสนอตนเข้ามารับใช้ประชาชน จะต้องสร้างขึ้นมาเอง เพราะเมื่อประชาชนเขาศรัทธาแล้ว ก็ย่อมจะเลือกเข้ามาเป็นผู้ปกครอง วิธีการสร้างศรัทธาของประชาชนก็ไม่พ้นไปจาก การสร้างองค์ประกอบภายใน คือ คุณธรรมและทรัพย์ที่ได้กล่าวมาแล้วนั่นเอง ทั้งนี้แล้วแต่ว่าผู้เสนอตนเข้า

มารับใช้ประชาชนนั้นจะใช้คุณธรรมสร้างศรัทธาให้คนเลือกตน หรือจะใช้ทรัพย์สินเป็นค่าจ้างซื้อ
คะแนน เพื่อให้คนได้เข้ามาเป็นผู้ปกครอง ถ้าใช้คุณธรรมก็สร้างศรัทธา เลือกตนเข้ามาเป็น
รัฐบาล นั่นคือ การสร้างสภาพแวดล้อมที่นำไปสู่การถือธรรมเป็นอำนาจ

สภาพแวดล้อมที่นำไปสู่การถืออำนาจเป็นธรรม

ตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างบนว่า ถ้าผู้เสนอตนเข้ามารับใช้ประชาชนใช้คุณธรรมสร้าง
ศรัทธา ก็จะก่อให้เกิดความเชื่อมั่นนำไปสู่รัฐบาลที่มีคุณธรรม และเมื่อเป็นรัฐบาลที่มีคุณธรรม ก็ย่อม
จะบริหารงานโดยยึดความถูกต้องเป็นหลัก

แต่ทุกวันนี้ มีข่าวโจทฆาณกันทั่วไปว่า ผู้เสนอตัวเข้ามารับใช้ประชาชน ใช้ทรัพย์สินซื้อ
คะแนน และเมื่อใช้ทรัพย์สินซื้อคะแนนได้มา เป็นผู้แทนราษฎรแล้วผู้แทนราษฎรนั้นไปเป็นรัฐบาล ก็
เชื่อว่ารัฐบาลนั้นจะต้องคิดถอนทุนคืน เมื่อคิดถอนทุนคืน การที่จะบริหารงานบ้านเมืองด้วยความ
เป็นธรรมคงจะไม่มี คงจะต้องถืออำนาจเป็นธรรม เพราะอะไร เพราะว่าถ้าถือความถูกต้อง
ในการบริหารงานผลประโยชน์ของตนย่อมจะเสียหาย แต่ถ้าถืออำนาจเป็นธรรม ตนย่อมได้ผล
ประโยชน์

นอกเหนือจากนั้น เราต้องไม่ลืมว่า การจะได้รัฐบาลที่ดีนั้น ประชาชนต้องดีด้วยเหมือน
กัน เพราะอะไร เพราะว่าถ้าประชาชนส่วนใหญ่เลือกผู้แทนที่มีคุณภาพ โดยไม่ยอมรับอำมิสสินจ้าง
จากผู้ใดมันแสดงว่าประชาชนมีคุณภาพเหมือนกัน แต่ทุกวันนี้ปรากฏว่าประชาชนส่วนใหญ่ รับเงิน
รับวัตถุสิ่งของที่เขาจ้างไปลงคะแนน เมื่อเป็นเช่นนี้ เราก็จะได้แต่รัฐบาลที่ถืออำนาจเป็นธรรม
ตลอดไป เพราะเราเลือกเข้ามาเอง ไปโทษใครได้ ที่กล่าวมานี้คือองค์ประกอบภายในคือทรัพย์สิน
ซึ่งก่อให้เกิดองค์ประกอบภายนอกคือ ค่าจ้าง อันเป็นผลให้เกิดสภาพแวดล้อมที่นำไปสู่การถือ
อำนาจเป็นธรรม ตามที่กล่าวมา

แนวทางแก้ไขการถืออำนาจเป็นธรรม

ทุกวันนี้เราพบกับความรุนแรงของธรรมชาตินามากมาย พระพุทธองค์ตรัสว่า เป็นเพราะ
ผู้ปกครองไม่ประพฤติธรรม ถ้าพูดโดยเฉพาะก็คือ ผู้ปกครองหรือรัฐบาล ไม่ตั้งอยู่ในจักรวรรดิ-

วัตรข้อต้น คือ การถือธรรมเป็นอำนาจ ดังนั้น เมื่อเราจะช่วยกันแก้ไข เพื่อจะได้ไม่ต้องพบกับภัยธรรมชาติก็ควรจะหาทางแก้ไขให้รัฐบาลหันมาปกครองบ้านเมือง โดยการยึดความถูกต้องเป็นหลัก ถ้ามว่า มีวิธีอย่างไรจึงจะให้รัฐบาลถือธรรมเป็นอำนาจได้

ก็ก่อนที่จะตอบคำถามนี้ เราต้องสืบหาสาเหตุว่า ทำไมรัฐบาลจึงมักถืออำนาจเป็นธรรม เมื่อจะสืบเรื่องนี้ เราก็ต้องดูลักษณะของการถืออำนาจเป็นธรรมของรัฐบาลแต่ละชุดที่ผ่านมาว่า แสดงออกอย่างไร เมื่อทราบลักษณะแล้ว จะได้หาทางแก้ไขต่อไป ขอเริ่มในสมัยรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรีก่อน ในสมัยนี้ รัฐบาลมาจากการยึดอำนาจด้วยอาวุธ และรัฐบาลเองหรือพูดตรงๆก็คือ ตัวจอมพล ป. พิบูลสงคราม ผู้เป็นนายกรัฐมนตรีนั่นเอง ก็รู้เต็มอกว่า ประชาชนคงจะไม่ชอบรัฐบาล แต่ทั้งที่รู้ว่าคนไม่ชอบ ก็ไม่ยอมให้ใครมาวิจารณ์รัฐบาลของตน เพราะถ้าขึ้นให้วิจารณ์ ประชาชนจะเกลียดรัฐบาลมากขึ้น แต่จะห้ามคนพูดได้อย่างไร ดังนั้น เมื่อมีคนพูดวิจารณ์รัฐบาล ท่านนายกสมัยนั้นก็โกรธ จับคนวิจารณ์รัฐบาลเข้าคุกด้วยข้อหาทักท้วง ส่อมวลชนจึงตั้งพวกกบฏพวกนั้นว่า **กบฏน้ำลาย** นี่ก็เป็นผลของการใช้อำนาจเป็นธรรม ถือว่าตัวมีอำนาจในมือ จะทำอย่างไรก็ทำตามอำเภอใจ

ต่อมาประชาชนคงเกลียดรัฐบาลมากขึ้น ไม่มีใครอยากให้รัฐบาลนี้อยู่บริหารประเทศ แต่ก็ทำอะไรไม่ได้ ท่านจอมพล ท่านคงอยากจะรู้ว่า ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ซึ่งเป็นผู้สำเร็จราชการแทนสิ้นเกล้า ร. 8 จะอยากให้ท่านจอมพลออกจากตำแหน่งหรือไม่ จึงเขียนใบลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี แล้วเสนอใบลาไปยังผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ คือ พระองค์เจ้าอาทิตย์ทิพยามภา ท่านผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ก็อนุมัติให้ลาออก แล้วก็ให้กรมโฆษณาการออกประกาศการลาออก

ท่านจอมพล ป. พิบูลสงคราม พอได้ฟังประกาศอนุมัติให้ลาออก ของผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ก็โกรธผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ในทำนองว่า ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์คงอยากจะให้นายกรัฐมนตรีลาออกเหลือเกิน เมื่อเป็นเช่นนี้ท่านจอมพล ป. พิบูลสงคราม จึงไม่ยอมออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ทั้งที่ทำหนังสือลาออกไปแล้ว ใครก็ไม่กล้าพูดว่าอะไร ตกลงเรื่องหนังสือลาออกก็ทำเหมือนเด็กเล่น นี่ก็แสดงอำนาจเป็นธรรมเหมือนกัน ถือว่าตัวมี

กองทัพนุนหลังอยู่จะอย่างไรก็ได้ ใครจะทำไม

ในรัฐบาลนี้ มีเรื่องที่ไม่เป็นธรรมอีกมากมาย แต่ยกมาเป็นอุทาหรณ์เพียงสองเรื่อง ต่อมาจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นนายกต่อมา แต่ก็ เป็นนายกจากที่ตนขับไล่จอมพล บ. พิบูลสงครามออกไป เมื่อขับไล่รัฐบาลจอมพล บ. ออกไปแล้ว ก็ให้ลูกน้องเป็นนายกชัตตาทัพไปพลางๆ เพราะตัวจะรีบ เป็นนายกเสียแต่เริ่มแรกก็กระดาก เมื่อคนอื่นเป็นนายกรัฐมนตรีได้สักพักหนึ่ง ก็จัดการให้รัฐบาลนั้น ยึดอำนาจตัวเองเสีย แล้วเชิญท่านสฤษดิ์ ธนะรัชต์ มาเป็นนายกรัฐมนตรี แทน ตกลงพลโทถนอม ที่เป็นนายกอยู่ก็ยอมทำตาม คือ ปฏิบัติยึดอำนาจตัวเอง แล้วอัญเชิญท่านจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ มาเป็นนายกรัฐมนตรี ส่วนพลโท ถนอม กิตติขจร ก็ยอมเป็นรองนายกรัฐมนตรีพฤติกรรมอย่างนี้ ก็แสดงถึงความที่ใช้อำนาจเป็นธรรม ตัวต้องการอย่างไร แม้จะไม่มีใครเขาทำกันและแม้จะผิดกฎหมายก็ทำ ใครจะทำไม

เมื่อจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นนายกรัฐมนตรี รัฐบาลของท่านผู้สร้างบรรยากาศของประเทศไทยให้เต็มไปด้วยความหวาดกลัว เมื่อเป็นเช่นนี้ประชาชนส่วนใหญ่จึงเกิดความรู้สึกต่อรัฐบาลนี้หรือต่อนายกรัฐมนตรีคนนี้ สอง ประการคือ เกลียดและกลัว สาเหตุที่ประชาชนเกลียดก็เพราะกอบโกยเงินของแผ่นดินมาเข้ากระเป๋าตัวเอง ที่ประชาชนกลัวก็เพราะนายกรัฐมนตรีคนนี้ใช้มาตรา 17 แห่งธรรมนูญการปกครองประหารชีวิตคนที่ทำผิดเป็นว่าเล่น แต่ทั้ง ๆ ที่มีคนกลัว ก็ยังมีหนังสือพิมพ์ฉบับหนึ่งชื่อว่า หนังสือพิมพ์ **เกียรติศักดิ์** ไม่กลัวท่านผู้นี้ หาญลงบทความท้าผู้นำท่านนี้อย่างกล้าหาญ ท่านนายกสฤษดิ์ โกรธมาก จึงสั่งทหารบกให้ไปทุบแท่นพิมพ์ของหนังสือพิมพ์เกียรติศักดิ์เสีย เมื่อถูกทุบแท่นพิมพ์แล้ว หนังสือก็ออกต่อไปไม่ได้ แล้วก็ไม่มีใครกล้าเอาเรื่องนี้ที่ลักษณะของการแสดงอำนาจเป็นธรรมของท่านผู้นี้

ต่อมาเมื่อถึงสมัยของจอมพลถนอม กิตติขจร เป็นนายก บรรยากาศคลายความหวาดกลัวลงไป แต่ก็ไม่วายแสดงอำนาจเป็นธรรม เช่น อยู่ ๆ ก็ล้มรัฐธรรมนูญเสีย ตั้งตนเป็นรัฐบาลปฏิวัติ เพราะรำคาญสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พูดมาก เตี้ยวจะเอานั่นจะเอานี้ จะไม่ให้ก็ไม่ได้ เพราะถ้าไม่ให้สมาชิกสภาผู้แทนก็จะไม่ยกมือให้เป็นรัฐบาลต่อไป คงรำคาญผู้แทนมาก จึงล้มรัฐธรรมนูญล้มรัฐสภาเสีย อยู่อย่างรัฐบาลทหารมาจากการยึดอำนาจ ไม่มีใครมาก่อวन्दิตที่ว่า

นี่คือลักษณะหนึ่งของการยึดอารมณ์ของตนปกครองบ้านเมือง ทั้ง ๆ ที่มีหลักเกณฑ์แต่ก็ฉีกทิ้งเสีย

ต่อมาประชาชนเบื่อหน่ายรัฐบาลนี้เต็มที จึงช่วยกันขับไล่รัฐบาลนี้ออกไปได้ แต่ว่า รัฐบาลนี้จะออกไปได้ นักศึกษาต้องเสียชีวิตไปหลายร้อยคน และนับจากนั้นมาก็มีรัฐบาลมาจากการเลือกตั้งบ้าง แต่ล้มลุกคลุกคลานเรื่อยมา จนมาถึงยุคพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ เป็นนายกรัฐมนตรี ได้พยายามร่างรัฐธรรมนูญเพื่อค่อย ๆ เป็นประชาธิปไตย แล้วนับจากนั้นประเทศชาติก็ เป็นประชาธิปไตยมาโดยลำดับ นับว่าท่านผู้นี้ทำคุณประโยชน์ให้แก่การปกครองระบบประชาธิปไตย เป็นอันมาก

เมื่อผู้ปกครองบ้านเมือง มาจากการเลือกตั้งของประชาชนแล้ว ดูเหมือนว่าการกระทำอะไรตามอำเภอใจของรัฐบาลจะหมดไป ยังมีแต่การแอบหาผลประโยชน์เข้าพกเข้าห่อตน ซึ่ง แม้ในตอนที่กลุ่มทหารมาเป็นรัฐบาลด้วยการยึดอำนาจ ก็มีการแอบหาผลประโยชน์เพื่อตนเองอย่าง เดียวกัน

จากทั้งหมดที่ได้กล่าวมา เราจึงพอสรุปได้ว่า รัฐบาลที่มักทำอะไรตามอำเภอใจนั้น จะเป็นรัฐบาลที่ได้อำนาจมาจากปืน เป็นรัฐบาลของทหาร ดังนั้น เมื่อเราได้ข้อสรุปดังนี้แล้ว เราก็ตอบคำถามที่ตั้งไว้ข้างบนได้เลยว่า การที่จะไม่ให้รัฐบาลถืออำนาจเป็นธรรมได้ ก็ต้อง เรียกว่ารัฐบาลที่มาจาก การเลือกตั้ง อย่าไปเรียกรัฐบาลที่ใช้ปืนเบิกทางมาเป็นผู้ปกครองเรา เป็นอันขาดอย่างน้อยที่สุดที่เราเห็นข้อดีข้อเสียระหว่างรัฐบาลที่มาจาก การเลือกตั้งกับรัฐบาลที่มา จากการยึดอำนาจก็คือ รัฐบาลที่มาจาก การเลือกตั้ง จะปกครองบ้านเมือง ตามวาระที่รัฐธรรมนูญ กำหนด เมื่อถึงกำหนดแล้ว เขาก็ออกไป แต่ถ้าเป็นรัฐบาลทหารที่ยึดอำนาจมา จะไม่มีวันออก จากการเป็นรัฐบาล ประชาชนต้องออกแรงขับไล่จึงจะยอมออก เหมือนกับสำนวนไทยที่เรา มัก พุดกันถึงการ เล่นบางอย่างที่ว่า ไม่ไล่ไม่เลิก นั้นแหละ

แต่จะอย่างไรก็ตาม ไม่ว่าจะรัฐบาลจะมาจาก การยึดอำนาจ หรือมาจากการเลือกตั้ง ถ้ารัฐบาลนั้นมีสำนึกในการรับผิดชอบ เมื่อจะตัดสินใจอะไรลงไป ยึดความถูกต้องเป็นหลัก ยึด กฎหมายเป็นหลัก หรือถ้าเป็นผลประโยชน์ ก็ยึดผลประโยชน์ของคนส่วนมากเป็นหลัก ถ้ายึดได้ อย่างนี้แม้จะเป็นรัฐบาลมาจากการยึดอำนาจ หรือแม้เป็นรัฐบาลมาจากการซื้อเสียงเลือกตั้ง ก็ ย่อมจะเป็นที่นิยมชมชอบของปวงชนได้เหมือนกัน เราต้องไม่ลืมนึกว่าคนเรานั้นค้นร้ายปลายอาจจะมีได้

ลักษณะการปกครอง ที่ผู้ปกครองยึดความถูกต้องเป็นหลัก ยึดกฎหมายเป็นหลัก และยึดผลประโยชน์ของคนส่วนใหญ่เป็นหลัก การปกครองในลักษณะอย่างนี้ เรียกว่าปกครองโดยยึดจกักวัตรข้อที่ว่าด้วย การถือธรรมเป็นอำนาจ เป็นหลัก เป็นจกักวัตรข้อที่หนึ่งในจกักวัตรห้าข้อ

9.3 จัดการรักษา ป้องกัน และคุ้มครองผู้อยู่ใต้ปกครองโดยธรรม

ในจกักวัตรข้อที่ 2 นี้ ได้กล่าวไว้อย่างละเอียดในบทที่ห้า เฉพาะในบทนี้จะกล่าวเฉพาะที่แปลออกไปจากบทที่ห้า คือ ในบทที่ห้า นั้น พระเจ้าแผ่นดินเป็นผู้ปฏิบัติ แต่บทนี้ผู้ปฏิบัติเป็นรัฐบาลที่มาจากกาเลือกตั้ง การปฏิบัติจึงแปลออกไป

การปกครองบ้านเมืองนั้น พระพุทธเจ้าตรัสหน้าว่าการปกครองไว้สามประการ คือ การรักษา การป้องกัน และการคุ้มครองที่เป็นธรรม และในการรักษา ป้องกัน และคุ้มครองนั้น พระพุทธองค์ทรงให้ปฏิบัติแก่ผู้อยู่ใต้ปกครอง 6 ประเภท คือ

1. ฝ่ายใน
2. มิตรอำมาตย์
3. พาหนะและกองทัพ
4. ชาวบ้านชาวนิคม
5. สมณพราหมณ์
6. เนื้อและนก

ผู้อยู่ใต้การปกครอง 6 ประเภทนั้น เป็นพระดำรัสเกี่ยวกับพระเจ้าแผ่นดิน แต่เมื่อเปลี่ยนมาเป็นรัฐบาลมาจากการเลือกตั้ง การใช้ศัพท์เรียกผู้อยู่ใต้การปกครองคงจะต้องเปลี่ยนไปบ้าง ดังนั้น จึงขอเปลี่ยนการใช้ศัพท์ เพื่อให้เหมาะสมกับรัฐบาลดังต่อไปนี้

1. ญาติ
2. มิตรอำมาตย์
3. พาหนะและกองทัพ

4. ประชาชน

5. สมณะ

6. เณร

การรักษาหมู่ญาติโดยธรรม

เมื่อพระเจ้าแผ่นดินปกครองบ้านเมืองนั้น พระบรมวงศานุวงศ์ของพระองค์ ประชาชนต่างให้เกียรติ และเมื่อพระเจ้าแผ่นดินจะประทานอะไรให้แก่พระญาติเป็นทางราชการ ก็ไม่มีใครตำหนิพระองค์ แต่มาถึงสมัยนี้ที่ผู้ปกครองมาจากการเลือกตั้ง ถ้านายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีจะมอบอะไรให้ญาติของตนเหมือนพระเจ้าแผ่นดินปฏิบัติในสมัยโบราณนั้นไม่ได้แล้ว ถ้าผู้ร่วมเป็นรัฐบาลมอบตำแหน่งเป็นทางการแก่ญาติของตน แม้จะสอบเข้ามาอย่างถูกต้อง ประชาชนก็จะตำหนิได้ ทั้งนี้ ก็เพราะเหตุการณ์ได้เปลี่ยนแปลงไปแล้ว การปฏิบัติจักกวัตติวัตรของรัฐบาลจำเป็นต้องเปลี่ยนไปด้วย

เมื่อรัฐบาลจะทำการรักษา ป้องกัน และคุ้มครองญาติของตน จะต้องทำแบบส่วนตัว ถ้าจะให้เป็นทางการจะต้องเด่นจริง ๆ ประชาชนจึงจะไม่ตำหนิ เนื่องจากรัฐบาลมิใช่บุคคลเพียงคนเดียวเหมือนพระเจ้าแผ่นดิน ฉะนั้น เมื่อพูดถึงรัฐบาลทำการรักษา ป้องกัน และคุ้มครองญาติของตน ก็ขอให้หมายถึงนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรี ที่รวมกันเป็นรัฐบาลทุกคน รัฐบาลจะต้องทำการรักษาญาติของตนอย่างไร

พระพุทธเจ้าตรัสว่าผู้ปกครองต้องทำการรักษาญาติของตนด้วยธรรม 4 ประการคือ

1. ความอดทน
2. ไม่เบียดเบียน
3. ความรัก
4. ความเอ็นดู

การรักษาญาติด้วยความอดทน ผู้ที่ประชาชนไว้วางใจให้เป็นรัฐบาล ย่อมเป็นผู้มีอำนาจและโอกาสดีกว่าคนอื่น ในการที่จะทำอะไร ที่ไหนกับใคร อันคนเรานั้น เมื่อมีอำนาจวาสนาแล้ว ถ้าจะช่วยคนอื่น ก็มักจะช่วยเรื่องให้ทำมาหากินเป็นหลักฐาน ให้มีชีวิตมั่นคง ถ้ารัฐบาลช่วยแต่คนอื่น

แต่ปล่อยให้ญาติพี่น้องของตนลำบาก โดยไม่เหลียวแล การทำอย่างนี้ไม่เป็นมงคลอย่างยิ่ง เพราะ พระพุทธเจ้าตรัสไว้ในมงคลสูตรว่า "การสงเคราะห์ญาติ เป็นมงคลอย่างสูงสุด" ดังนั้น เมื่อ ตนเป็นรัฐบาลแล้ว ก็ขอให้มีความอดทนในการช่วยสงเคราะห์ญาติด้วยความชอบธรรม อย่าช่วย ในทางที่ผิดกฎระเบียบ เพราะในฐานะที่ตนเป็นผู้ปกครองบ้านเมือง จะต้องกำจัดทุกข์ บำรุงสุข ให้แก่ญาติของตนด้วย เพราะญาติของตนก็คือ ผู้อยู่ใต้การปกครองเหมือนกัน ขอตัวอย่างที่รัฐบาล ควรทำการรักษาญาติของตน เช่น เมื่อเห็นว่าญาติคนนี้ยังยากจนนัก ก็หาหนทางช่วยเหลือ เพื่อให้ มีอาชีพ แม้จะมีอุปสรรค ก็อดทนแก้ไขให้ ทั้งนี้ ด้วยความชอบธรรม ชอบด้วยกฎหมายไม่ เบียดเบียนคนอื่นให้เดือดร้อน เพราะการช่วยญาติของตน สรุปลแล้วการอดทนทำประโยชน์ให้แก่ ญาติของตน เรียกว่า การรักษาญาติด้วยความอดทน

การรักษาญาติด้วยความไม่เบียดเบียน ในสมัยราชาธิปไตย พระเจ้าแผ่นดินทรงทำการรักษา พระญาติในชั้นนี้ ด้วยการไม่เบียดเบียนให้เดือดร้อน ด้วยการกระทำของพระเจ้าแผ่นดิน เป็นต้น ว่า ปล่อยให้พระมเหสีหรือราชโอรสอยู่อย่างว่าเหว ไม่ทรงเหลียวดูความเดือดร้อนเลย แต่ เมื่อเป็นสมัยนี้ รัฐบาลก็ต้องไม่ปล่อยให้ลูกเมียของตนลำบาก เป็นต้นว่า ตนแอบไปมีเมียน้อย นานๆ จะกลับบ้านสักครั้งหนึ่ง ปล่อยให้แม่บ้านของตนไม่มีความสุข มีความทุกข์ ระทม เพราะ สามีไปมีเมียน้อย รัฐบาลที่จะประพฤตินในจักรวรรดิวัตรชั้นนี้จะต้องไม่มีเมียน้อยเด็ดขาด หรือถ้า จะมีจะต้องตกลงให้เมียหลวงยินยอมด้วย ถ้าไม่ยินยอมจะต้องไม่มี การประพฤติดังนี้ เรียกว่า รักษาญาติของตน (ครอบครัว) ไม่ให้เดือดร้อน

การรักษาญาติด้วยความรัก คนเราเมื่อมีความรัก มีความเมตตาต่อกัน ย่อมจะแสดงอาการของ ความรัก ความเมตตาต่อกันออกมา ก็อาการที่แสดงออกถึงความรักต่อกันก็คือ คิดถึงไปมาหาสู่ ให้สิ่งของ เป็นต้น เมื่อผู้เป็นรัฐบาลจะรักษาญาติของตนด้วยความรัก ก็ต้องคิดถึงญาติที่ยากจน อย่ามองว่า เมื่อจนแล้วก็ไม่ยอมรับว่าเป็นญาติ ไม่ไปมาหาสู่ อย่าคิดว่าญาติที่ยากจนเขาจงหง ไม่ยอมมาหา ก็เลยไม่สนใจ ต้องมองว่าตัวเป็นผู้ปกครองบ้านเมือง เป็นผู้มีอำนาจ เมื่อญาติที่ ยากจนเขาจะมาหาเขาก็เกรงไปว่า เราจะไม่ต้อนรับเขาหรือจะไม่รู้จักเขา ดังนั้น เขาจึง ไม่ยอมมาหา เมื่อเราคิดอย่างนี้แล้ว เราควรไปมาหาสู่ญาติผู้นั้นแล้วช่วยสงเคราะห์ตามที่กำลัง เราจะช่วยได้ ทั้งนี้ ต้องเป็นการช่วยเหลือที่ถูกต้องเป็นธรรม

รักษาญาติด้วยความเอ็นดู ความเอ็นดูเป็นความสัมพันธ์ที่ผู้ใหญ่ต่อผู้น้อย ผู้มีอำนาจมีต่อผู้ไม่มีอำนาจ ในฐานะที่เป็นรัฐบาล มีอำนาจปกครองบ้านเมือง ก็ควรมองดูหมู่ญาติของตนที่ยากจน บางคนเมื่อมีอำนาจแล้ว คนยากจนที่ไม่เป็นญาติช่วยเหลือได้ แต่ที่เป็นญาติของตนและยากจน ตัวไม่ยอมรับว่าเป็นญาติ เพราะอายุว่ามีญาติที่ยากจน แล้วปล่อยปละละเลย ปล่อยให้ยากจนอยู่ อย่างนั้น คนแบบนี้มิใช่ นักปกครองที่ดี นักปกครองที่ดีต้องคำนึงว่าญาติก็คือผู้อยู่ใต้การปกครองที่เรามีหน้าที่บำบัดทุกข์บำรุงสุขด้วยคนหนึ่ง

ทั้งหมดที่กล่าวมา คือ การปกครองที่ต้องทำการรักษาญาติของตน ด้วยความมอดทน ความไม่เบียดเบียน ความรัก และความเอ็นดู

การป้องกันหมู่ญาติโดยธรรม

การปกครองโดยการป้องกันหมู่ญาติ พระพุทธองค์หมายถึง ผู้ปกครองต้องป้องกันทรัพย์สินของหมู่ญาติของตน อันตามปกติรัฐบาลก็มีหน้าที่อยู่แล้ว ในการที่ต้องป้องกันทรัพย์สินสมบัติของประชาชน แต่คนบางกลุ่มนั้นมองดูหมู่ญาติของตนที่ยากจนเหมือนคนอื่น หรือญาติที่ร่ำรวยแต่ไม่เคยไปมาหาสู่กันก็มองกันเหมือนคนอื่น เมื่อต่างคนต่างก็รู้ที่อยู่ว่าเป็นญาติกัน แต่ไม่เคยช่วยเหลือกันมาก่อน ไม่เคยนับถือกันมาก่อน ก็มักจะไม่ชอบหน้ากัน และมักจะไม่มีความริษยากันในเมื่อเห็นญาติคนไหนมีอำนาจหรือรวยกว่า ความรู้สึกที่มีต่อกันอย่างนี้ จึงทำให้มองหน้ากันเหมือนคนอื่น เมื่อตัวได้มีอำนาจปกครองบ้านเมือง ก็เฉยเมยต่อหมู่ญาติเหล่านั้นเสีย ในฐานะเป็นรัฐบาลปกครองบ้านเมือง ต้องทำหน้าที่ป้องกันทรัพย์สินของประชาชนอยู่แล้ว ดังนั้น จะต้องทำการป้องกันทรัพย์สินของญาติที่เคยมีความรู้สึกกันแทนต่อกันด้วย และในฐานะที่ตัวมีอำนาจ หน้าที่ จึงควรจะต้องติดต่อญาติที่ขาดการติดต่อกันมาก่อนด้วย

การคุ้มครองหมู่ญาติโดยธรรม

การปกครองที่เรียกว่า การคุ้มครองหมู่ญาติ พระพุทธองค์หมายถึงการที่รัฐบาลคุ้มครองภัยต่างๆ ให้แก่ประชาชน เฉพาะในที่นี้กล่าวถึงญาติของผู้ปกครอง ดังนั้น การคุ้มครองหมู่ญาติ

ของรัฐบาล ก็คือ การที่รัฐบาลคุ้มครองหมู่ญาติของตนให้พ้นภัยทั้งหลาย เช่น โจรภัย เป็นต้น และเมื่อภัยเหล่านี้เกิดขึ้นแล้วรัฐบาลควรต้องจัดการแก้ไขให้ภัยเหล่านี้อันตรายกันไป

ทั้งหมดที่กล่าวมา คือ การรักษา ป้องกัน และคุ้มครองหมู่ญาติของรัฐบาล อนุโลมตามแนวจักกวัตติวัตรของพระเจ้าแผ่นดิน แต่ในฐานะที่รัฐบาลทุกวันนี้ มาจากประชาชน ดังนั้นขอเพิ่มการปฏิบัติต่อหมู่ญาติของตน ตามที่พระพุทธองค์ ทรงบัญญัติไว้สำหรับประชาชนทั่วไป

นายกรัฐมนตรีกิติ รัฐมนตรีกิติ เมื่อคนมีอำนาจ มีทรัพย์สินแล้ว พระพุทธองค์ ทรงตรัสสอนให้ปฏิบัติต่อญาติดังนี้

1. รับผิดชอบเลี้ยงดูบิดามารดา บุตรภรรยา คนรับใช้ในบ้าน
2. สงเคราะห์ญาติ

การเลี้ยงดูบิดามารดา บุตรภรรยา และคนรับใช้ในบ้านนั้น เป็นหน้าที่ของลูกชายที่เป็นหัวหน้าครอบครัว และยังได้มีอำนาจวาสนา เป็นนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีด้วยแล้ว จะต้องดูแลรับผิดชอบความสุข ความทุกข์ของบิดามารดาของตน ในฐานะที่ท่านทั้งสองนั้น ได้เลี้ยงเรามาแต่เกิด เป็นการตอบแทนพระคุณของท่าน การตอบแทนพระคุณพ่อแม่ของผู้มีอำนาจหรือผู้ปกครอง ย่อมจะให้เกิดผลสามประการคือ เป็นบุญกุศลอย่างหนึ่ง ทำหน้าที่ของตนได้สมบูรณ์อย่างหนึ่ง และเป็นตัวอย่างแก่ผู้ใต้ปกครอง จะได้เอาเยี่ยงอย่างอีกประการหนึ่งด้วย

การเลี้ยงดูบุตรภรณยานั้น เป็นหน้าที่ของหัวหน้าครอบครัว ในฐานะที่นำผู้หญิงคนหนึ่งมาเป็นภรรยา จึงต้องรับผิดชอบชีวิตของเขา และในฐานะที่เป็นต้นเหตุให้ลูกเขาได้เกิดมา จึงต้องรับผิดชอบชีวิตของเขาด้วยเหมือนกัน

ส่วนคนรับใช้ในบ้าน ก็อย่ามองว่าเขาเป็นคนชั้นต่ำ ต้องมองว่าเขาคนนั้นมาสร้างความสุขให้เรา ถ้าเราไม่มีเขา เราก็ต้องทำงานหนัก แต่เมื่อมีเขามาช่วย เราจึงสบาย บางครั้งนอนหลับอย่างไม่ต้องกังวลถึงงานประจำวัน เพราะมีคนช่วยทำ เพราะเหตุนี้พระพุทธองค์จึงสอนให้หัวหน้าครอบครัวเลี้ยงดูคนช่วยทำงานบ้านให้มีความสุข

ในขณะเดียวกัน พระองค์ก็ตรัสสอนให้ผู้ตั้งเนื้อตั้งตัวได้แล้ว ควรทำการสงเคราะห์ญาติของตนที่ควรแก่การช่วยเหลือ เพราะฉะนั้น จึงเป็นเรื่องเหมาะสมอย่างยิ่งที่ใครก็ตามที่ได้รับเลือกจากประชาชน ให้เป็นผู้ปกครองบ้านเมือง จะทำการช่วยเหลือสงเคราะห์ญาติของตน

สำหรับการเลี้ยงดูบิดามารดา และบุตรภรรยาเป็นต้นนั้น พระพุทธองค์ได้ให้ปฏิบัติดังนี้

คือ

1. บิดามารดา ลูกควรปฏิบัติดังนี้
 1. เลี้ยงดูท่าน
 2. ทำกิจการที่ท่านทำค้างไว้
 3. รักษาฐานะของตระกูล
 4. ทำตนให้เหมาะแก่การรับมรดก
 5. เมื่อท่านตายแล้ว ทำบุญอุทิศให้ท่าน
2. บุตร พ่อแม่ควรปฏิบัติดังนี้
 1. สั่งสอนไม่ให้ทำความชั่ว
 2. สั่งสอนให้ทำความดี
 3. ให้ศึกษาเล่าเรียน
 4. ช่วยเหลือในการแต่งงาน
 5. มอบสมบัติให้ในกาลอันควร
3. ภรรยาสามีควรปฏิบัติดังต่อไปนี้
 1. ยกย่องเป็นภรรยาโดยเปิดเผย
 2. ไม่ดูหมิ่นภรรยา
 3. ไม่นอกใจ
 4. ให้เป็นใหญ่ในบ้าน
 5. มอบเครื่องประดับหรือเสื้อผ้าให้ในกาลเหมาะสม
4. คนรับใช้ในบ้าน นายควรปฏิบัติดังต่อไปนี้
 1. ให้ทำงานพอเหมาะแก่กำลัง
 2. ให้อาหารและให้รางวัล
 3. เวลาป่วยช่วยจัดการรักษา

4. เมื่อมีอาหารแปลก ๆ ควรแจกให้กินบ้าง

5. เมื่อถึงเทศกาล ควรให้หยุดงานไปเที่ยว

หัวหน้าครอบครัว ที่ได้รับเลือกเป็นรัฐบาล ควรปฏิบัติต่อญาติและคนเกี่ยวข้องของตน ตามคำสอนที่พระพุทธองค์ทรงวางไว้ด้วยประการฉะนี้

รัฐบาลที่ได้ปฏิบัติทุกประการตามที่กล่าวมานี้ เรียกว่า การปกครองหมู่ญาติของตนด้วยการรักษา ป้องกัน และคุ้มครองโดยธรรม

การรักษามิตรอำมาตย์โดยธรรม

ในประเด็นการรักษา ป้องกัน และคุ้มครองมิตรอำมาตย์นี้ พระพุทธองค์ตรัสรวมกันไว้ คงจะมีพระพุทธประสงค์ให้พระเจ้าแผ่นดินทำการรักษา ป้องกัน และคุ้มครองอย่างเดียวกัน เพราะมีปรากฏในชาดกหลายเรื่องว่า พระเจ้าแผ่นดินจะตั้งพระสหายของพระองค์เป็นอำมาตย์ ดังนั้น พระสหายของพระเจ้าแผ่นดินส่วนใหญ่จึงเป็นอำมาตย์ เพราะฉะนั้น จึงทรงให้ทำการรักษา ป้องกัน และคุ้มครองมิตรและอำมาตย์อย่างเดียวกัน

แต่สำหรับในปัจจุบันนี้ รัฐบาลมาจากการเลือกตั้ง มิตรกับอำมาตย์ของรัฐบาลมิใช่คนประเภทเดียวกัน ฉะนั้น จึงจะต้องแยกกล่าวให้เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริง สำหรับหน้าที่ของรัฐบาลที่จะต้องทำการรักษา ป้องกัน และคุ้มครองมิตรของตนนั้น ควรทำตามรูปแบบที่ได้กล่าวไว้แล้วในเรื่องการรักษา ป้องกัน และคุ้มครองญาติ แต่มีบางเรื่องที่ควรกล่าวเพิ่มเติมในที่นี้

ในปัจจุบันนี้ รัฐบาลทำการรักษา ป้องกัน และคุ้มครองญาติมิตร โดยไม่เป็นธรรม กล่าวคือ ช่วยเหลือญาติมิตรของตน โดยการทุจริต ลักษณะการช่วยเหลือมีหลายอย่าง เช่น ช่วยให้ได้งาน และช่วยให้พ้นผิด การช่วยให้ได้งานมีหลายรูปแบบ เช่น ช่วยให้ญาติมิตรของตนได้เข้าทำงานโดยวิธีมิชอบ ช่วยให้ญาติมิตรของตนได้ประมุขงานของรัฐบาลที่มีงบประมาณจำนวนมาก โดยใช้อำนาจหน้าที่ที่ตัวมีอยู่ เป็นเงื่อนไขให้ได้เปรียบคนอื่น

ในส่วนที่ช่วยให้พ้นผิด เช่น ว่าญาติมิตรของตน ทำผิดกฎหมาย ก็หาทางช่วยเหลือให้พ้นผิด หรือจากผิดมากเป็นผิคน้อย เป็นต้น การช่วยเหลือญาติมิตรดังกล่าวมานี้ เป็นการช่วยเหลือที่ไม่เป็นธรรม

นอกเหนือจากที่กล่าวมาแล้ว ยังมีการคุ้มครองที่ไม่เป็นธรรมอีกที่ปรากฏมากมายในปัจจุบัน เช่น ถ้ามีโจรปล้นบ้าน หรือจี้ชิงทรัพย์ คนทั่วไปที่ไม่ใช่ญาติของผู้ปกครอง ตำรวจจะไม่ค่อยจะให้ความสนใจมากมายนัก แต่ถ้าเป็นโจรกรรมที่เกิดกับญาติมิตรของรัฐบาล ตำรวจจะรีบจัดการจับผู้ร้าย มาลงโทษทันที การคุ้มครองเฉพาะญาติมิตรของรัฐบาลอย่างนี้ เรียกว่า การคุ้มครองที่ไม่เป็นธรรม พระพุทธเจ้าตรัสว่า พระเจ้าแผ่นดิน (หรือรัฐบาล) ต้องทำการรักษาป้องกันและคุ้มครองญาติมิตรโดยธรรม วิธีการคุ้มครองที่เป็นธรรมก็คือ ทำการรักษา ป้องกัน และคุ้มครองให้เสมอกันทั้งญาติมิตรของตนและประชาชนทั่วไป ถ้าจะหวังว่า ถ้าจะทำการรักษาป้องกัน และคุ้มครองเสมอกันหมดแล้ว ก็ไม่น่าจะแยกญาติมิตรไว้ต่างหาก ควรจัดไว้ในการปกครองราษฎรมิได้หรือ แม้ว่าที่ควรแยกญาติมิตรไว้ต่างจากราษฎร ก็เพราะว่าผู้ร่วมรัฐบาลบางคน อาจจะลืมนิติผู้ยากไร้และอาจจะไม่รู้จักรักรที่เคยคบกันมาก่อน แต่ยากจน พอตัวเป็นใหญ่แล้วก็ลืมนิติมิตรประเภทนี้เสีย ดังนั้น จึงเน้นการรักษา ป้องกัน และคุ้มครองญาติมิตรไว้ต่างหากจากราษฎร

สำหรับหน้าที่ในการรักษา ป้องกัน และคุ้มครองอำมาตย์นั้น เนื่องจากอำมาตย์ในปัจจุบันนี้ คงหมายถึง ข้าราชการที่ใกล้ชิดพระเจ้าแผ่นดิน แต่ในปัจจุบัน ข้าราชการที่ใกล้ชิดพระเจ้าแผ่นดิน ก็คือ ข้าราชการพลเรือนทั้งหมด และข้าราชการพลเรือนเหล่านี้ ก็เหมือนกับข้าราชการทหาร ที่รัฐบาลต้องทำการรักษา ป้องกัน และคุ้มครอง คล้ายๆ กัน ฉะนั้น ในที่นี้จึงขอรวบรวมเอาอำมาตย์และทหารมาอธิบายรวมกันไป เพราะเป็นข้าราชการเหมือนกัน

การรักษาพาหนะและกองทัพโดยธรรม

ในสมัยโบราณช้างม้าเป็นเครื่องมือในการปกครอง ดังนั้น พระพุทธองค์จึงตรัสให้พระเจ้าแผ่นดิน ทำการรักษา ป้องกัน และคุ้มครองพาหนะเหมือนทหาร แต่เนื่องจากปัจจุบันนี้ การปกครองไม่ได้นำเอาช้างม้า มาเป็นเครื่องมือมากนัก มีเพียงทหารม้าไว้ระดับกองทัพเพียง

เล็กน้อยเท่านั้น ฉะนั้น จึงจะไม่กล่าวถึง ผู้ที่จะกล่าวถึงก็คือ ทหารและอำมาตย์ และใช้ชื่อว่า ข้าราชการชื่อเดียว

รัฐบาลต้องทำการรักษาข้าราชการอย่างไร พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า พระเจ้าแผ่นดิน ต้องพระราชทานเบี้ยหวัดให้แก่อำมาตย์เพื่อเลี้ยงชีพ ฝ่ายทหารก็เช่นกัน พระเจ้าแผ่นดินต้องพระราชทานเบี้ยหวัดเงินปีให้ เพื่อเลี้ยงชีวิต เมื่อยึดพุทธพจน์ดังกล่าวนี้ ก็ได้คำตอบว่าในการปกครองข้าราชการที่เรียกว่าการรักษา นั้น รัฐบาลต้องจ่ายเงินเดือนให้ข้าราชการทุกคน เพื่อจะได้เลี้ยงชีพ เรื่องนี้เป็นหน้าที่หลักของรัฐบาล ส่วนการรักษาข้าราชการด้วยความอดทน ด้วยการไม่เบียดเบียน ด้วยความเมตตา และด้วยความเอ็นดูนี้ เป็นภาระหน้าที่ของรัฐมนตรีแต่ละกระทรวงที่รับผิดชอบ กล่าวคือ รัฐมนตรีกระทรวงกลาโหม จะต้องทำการรักษาทหารด้วยความอดทน ไม่เบียดเบียน มีเมตตา และมีความเอ็นดู ตามที่ได้กล่าวไว้ในบทที่ห้า ส่วนข้าราชการพลเรือน รัฐมนตรีของแต่ละกระทรวง จะต้องทำการรักษา ข้าราชการของตนด้วยความอดทน ไม่เบียดเบียน มีเมตตา และมีความเอ็นดู พร้อมทำการป้องกันและคุ้มครองข้าราชการ เหมือนหากับที่กล่าวไว้ในบทที่ห้า

สำหรับในที่นี้จะกล่าวเพิ่มเติมในบาง เรื่องที่ผิดไปจากสมัยการปกครองของพระเจ้าแผ่นดิน ก็เรื่องที่จะกล่าวนั้นก็คือ รัฐบาลทำการรักษาข้าราชการของตน โดยปล่อยให้ได้รับความเดือดร้อน ผิดหลักการปกครองในพระพุทธพจน์ที่ว่า "พระเจ้าแผ่นดินต้องทำการรักษาอำมาตย์และทหาร ด้วยไม่เบียดเบียนให้เดือดร้อน" แต่ทุกวันนี้ รัฐบาลปล่อยให้ข้าราชการ บางหมู่บางเหล่าได้รับความเดือดร้อน ด้วยการเบียดเบียนโดยวิธีต่าง ๆ เช่น ให้เงินเดือนน้อย เรียไรเบียดบัง เบียดเลี้ยง และขายตำแหน่ง เป็นต้น

การเบียดเบียนโดยวิธีต่าง ๆ เหล่านี้ รัฐบาลรู้มาตลอด แต่แก้ไขไม่ได้ แล้วก็ออกมาแก้ตัวว่า หาหลักฐานไม่ได้ ทั้งที่ความจริงแล้ว รัฐบาลไม่กล้าจัดการมากกว่า การให้เงินเดือนน้อย ทั้ง ๆ ที่รัฐบาลก็รู้ว่า ข้าราชการชั้นผู้น้อยเงินเดือนไม่พอกินแต่ก็ไม่แก้ไข พอลดจะแก้ไขเงินเดือนข้าราชการชั้นผู้น้อย ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ก็ได้เพิ่มทุกครั้งไป ทั้ง ๆ ที่ข้าราชการชั้นผู้นั้น มีรายได้หลายทาง เช่น เบี้ยประชุม เป็นต้น แต่ก็ยังเพิ่มให้อีกในคราวที่เพิ่มเงินเดือน

ให้ข้าราชการ เมื่อเพิ่มเงินเดือนให้ข้าราชการ สินค้าก็ขึ้นราคาไปอีก เงินเดือนที่เพิ่มให้ข้าราชการชั้นผู้น้อย ก็ไม่พออีก เพราะต้องซื้อสินค้าแพงขึ้น

วิธีการที่จะช่วยเรื่องนี้ รัฐบาลน่าจะกำหนดเงินเดือนข้าราชการให้เท่ากันทุกระดับ จากปลัดกระทรวงถึงข้าราชการซี 1 วิธีทำก็คือ กำหนดว่า ครอบครัวหนึ่ง ๆ จะต้องใช้เงินค่าครองชีพระดับปานกลางเดือนละเท่าไร สมมติว่าเดือนละสี่พันบาท ก็กำหนดเงินเดือนให้ข้าราชการทุกคนเดือนละสี่พันบาท จากนั้นก็มากำหนดค่ารับผิดชอบงานเป็นเงินอีกรอบหนึ่ง เช่น ข้าราชการที่รับผิดชอบมากก็ให้เงินค่ารับผิดชอบอีก เช่น ระดับปลัดกระทรวง อธิบดี เป็นต้น ส่วนข้าราชการชั้นผู้น้อย แต่ต้องรับผิดชอบมาก เช่น ตำรวจเป็นต้น บางที่ต้องเอาชีวิตเข้าแลก ถือว่ารับผิดชอบมาก ดังนั้น ข้าราชการตำรวจชั้นผู้น้อย จึงต้องเพิ่มค่ารับผิดชอบให้มากกว่าคนอื่น การปฏิบัติดังนี้ จะทำให้ข้าราชการทุกคน มีเงินค่าครองชีพอยู่ได้ แต่จะพุ่มเฟื่อยไม่ได้ นอกจากได้เงินค่ารับผิดชอบอีกทางหนึ่ง และเงินค่ารับผิดชอบนี้ ข้าราชการทุกคนต้องได้ แล้วแต่หน้าที่รับผิดชอบน้อยหรือมากอย่างไร รับผิดชอบมากก็ได้เงินค่ารับผิดชอบมาก รับผิดชอบน้อยก็ได้เงินรับผิดชอบด้วย

อาจจะมีคนแย้งว่า ถ้าจะกำหนดอย่างนั้น ทุกคนจะอ้างไว้ว่า ค่ารับผิดชอบของตนมากเหมือนกัน เพราะฉะนั้น จะต้องได้เงินค่ารับผิดชอบมาก เรื่องนี้รัฐบาลต้องมีความเป็นธรรม และต้องบอกได้ว่า ข้าราชการกลุ่มไหน รับผิดชอบมากหรือรับผิดชอบน้อย และทุกวันนี้ ก็มีบางหน่วยงานจัดเงินเดือนมากกว่าข้าราชการหน่วยอื่น ตามความรับผิดชอบของหน่วยงานของตน เช่น ข้าราชการตุลาการ ข้าราชการอัยการ ทั้งสองหน่วยงานนี้ รัฐบาลอ้างว่าเป็นหน่วยงานรับผิดชอบทางความยุติธรรม ถ้าเงินเดือนน้อยจะริคเงินจากคู่ความ ทำให้เสียความยุติธรรมได้ ดังนั้น จึงจัดเงินเดือนให้มากเป็นพิเศษ แต่ที่ตำรวจ ซึ่งเป็นผู้จัดการเบื้องต้นของความยุติธรรม รัฐบาลกลับไม่มอง ปลอ่ยให้ตำรวจเรียกร้องเงินจากคนทำผิดกฎหมาย นี่คือ รัฐบาลทำความเดือดร้อนให้ข้าราชการด้วยให้เงินเดือนน้อย

ความเดือดร้อนที่ข้าราชการทุกวันนี้ได้รับอีกประการหนึ่งคือ ถูกผู้บังคับบัญชาเรียกรับเงินหรือเรียกขานก็เรียกขานบ้าง บางครั้งเรียกขานชื่อของให้ผู้บังคับบัญชาในวันเกิด สิ่งเหล่านี้สร้างความสะดวกร้อนให้แก่ข้าราชการชั้นผู้น้อยอยู่เสมอ เพราะเงินเดือนแต่ละเดือนไม่พอใช้ใน

ครอบครัวอยู่แล้ว ยังถูกผู้บังคับบัญชาเรียกรออีก จะไม่ให้ก็ไม่ได้ จำเป็นต้องให้ ทั้งที่ต้องฝืนใจให้

นอกจากนั้น บางหน่วยงาน ข้าราชการไปปฏิบัติราชการต่างถิ่น เช่น ทหารและ ตำรวจไปราชการชายแดน เป็นต้น ในการไปอย่างนี้ ทางราชการให้เบี่ยงเลี้ยง แต่ผู้บังคับบัญชาหลายคนประพฤติทุจริตยกยอกเงินเบี่ยงเลี้ยงของทหารตำรวจเหล่านั้นเสีย โดยให้ทหารและ ตำรวจเหล่านั้นเซ็นชื่อรับเงิน แต่ไม่ยอมจ่ายเงินให้ ผู้น้อยจะทวงก็ใช้ที่ นึกว่าสักวันหนึ่งนาย คงให้ แต่ก็ไม่จ่าย เหตุการณ์เหล่านี้ รัฐบาลรู้ แต่ก็ไม่สามารถแก้ไขได้ เพราะไม่จริงใจในการ แก้ไข แล้วก็อ้างว่าไม่มีหลักฐาน นี่คือการปกครองข้าราชการของรัฐบาลที่สร้างความเดือดร้อน

ที่ร้ายไปกว่านั้น ในวงการตำรวจ มีการซื้อตำแหน่งจากผู้บังคับบัญชา ใครอยากเป็น สารวัตร หรืออยากเป็นผู้กำกับ ต้องจ่ายให้ผู้บังคับบัญชา ใครไม่จ่าย ก็ไม่มีโอกาสจะได้ตำแหน่ง เมื่อเป็นดังนี้ คนไหนอยากเป็นสารวัตรหรือตำแหน่งสำคัญอื่น ๆ ต้องหาเงินมาส่งส่วยให้เจ้านาย แล้วเมื่อไม่มีเงินก็ต้องเป็นตำรวจที่อาภัพ แต่บางคนไม่มีเงิน ก็หาทางเก็บเงินจากผู้มีอิทธิพล เป็ดบ่อนการพนัน นั่นก็สร้างความเดือดร้อนให้ประชาชนอีกทางหนึ่ง

ทั้งหมดที่กล่าวมา คือ การที่รัฐบาลทำการรักษาข้าราชการ ด้วยการเบียดเบียนให้ ได้รับความเดือดร้อน รัฐบาลที่จะประพฤติในจกัวัตติวัตร ในข้อนี้ให้สมบูรณ์ ไม่ควรกระทำการ ดังกล่าวมานั้น จริงอยู่แม้รัฐบาลจะไม่ได้ทำเอง ผู้บังคับบัญชา แต่ละหน่วยทำกันเอง แม้กระนั้น รัฐบาลก็ต้องรับผิดชอบ เพราะเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการสูงสุด

การรักษาป้องกันและคุ้มครองประชาชนโดยธรรม

การปกครองที่เรียกว่า การรักษานั้น มิได้หมายถึงการรักษาโรค เหมือนกับที่คนไทย เรามีความรู้สึกรู้สึก แต่การรักษาในหลักการปกครองที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้นี้ หมายถึงการสนับสนุน ให้มีชีวิตอยู่อย่างปกติสุข ฉะนั้น เมื่อรัฐบาลมีหน้าที่รักษาประชาชนก็หมายความว่า มีหน้าที่สนับสนุนประชาชนให้มีชีวิตอยู่อย่างปกติสุข

ในการรักษาประชาชน หรือสนับสนุนประชาชน ให้มีชีวิตอยู่อย่างปกติสุขนั้น พระพุทธเจ้า ตรัสไว้ 4 ประการ ตามที่กล่าวมาแล้ว คือ

1. รักษาด้วยความอดทน
2. รักษาด้วยการไม่เบียดเบียน
3. รักษาด้วยความรัก
4. รักษาด้วยความเอ็นดู

รักษาประชาชนด้วยความอดทน เมื่อการรักษาประชาชน หมายถึง การสนับสนุนประชาชนให้มีชีวิตอย่างปกติสุข จึงตั้งคำถามเพื่ออธิบายต่อไปว่า รัฐบาลจะสนับสนุนประชาชนให้มีชีวิตอย่างปกติสุขด้วยความอดทนอย่างไร ตอบว่า ในหน้าที่ของรัฐบาล ที่ต้องสนับสนุนประชาชนให้มีชีวิตอยู่อย่างปกติสุขนั้น รัฐบาลต้องมีความอดทนหลายเรื่อง ในการที่จะทำให้ชีวิตของประชาชนอยู่อย่างปกติสุข อย่างน้อยต้องอดทนต่อคำกล่าวหาและอดทนต่อความเห็นที่น้อย

ทุกวันนี้รัฐบาลไม่มีความอดทนในการสร้างสาธารณูปโภค เพื่อความผาสุกของประชาชน เพราะกลัวต่อคำกล่าวหาว่าทุจริต ตัวอย่างเช่น ประชาชนชาวเมืองหลวงทุกวันนี้ มีความเดือดร้อนเรื่องการเดินทาง จราจรติดขัด เมื่อหลายสิบปีมาแล้ว รัฐบาลคำริโครงการรถลอยฟ้า รถไฟยกระดับเพื่อแก้ปัญหาจราจร และเมื่อโครงการนี้สำเร็จ จะแก้ปัญหาจราจรได้อย่างดี แต่เพราะเหตุที่โครงการเหล่านี้ต้องใช้เงินเป็นแสนล้าน รัฐบาลชุดไหนดำเนินโครงการเหล่านี้มักจะถูกประชาชนกล่าวหาไว้ก่อนว่า มีส่วนได้ส่วนเสียกับบริษัทที่รับเหมา รัฐบาลที่ไม่มีความอดทน จึงไม่กล้าจะดำเนินการในเรื่องนี้ โครงการเหล่านี้จึงเก็บเงินไว้สิบกว่าปี ไม่มีใครกล้าทำ

รัฐบาลชุดปัจจุบันที่มาจากการเลือกตั้ง เห็นความจลาจลของจราจรในกรุงเทพฯ ไม่ไหว ก็ยึดจะเซ็นโครงการนี้ออกมาให้ได้ถึงประชาชนจะโจมตีว่า มีส่วนได้เสียกับโครงการนี้ ทำหุวนลมเสีย เสียใจโจมตีนั้นมิใช่จะมาจากประชาชนและสื่อมวลชนเท่านั้น ฝ่ายค้านของรัฐบาลก็มีส่วนทำลายโครงการนี้เช่นกัน เพราะอะไร เพราะว่าถ้าขึ้นปล่อยให้รัฐบาลนี้ทำโครงการเหล่านี้สำเร็จ รัฐบาลก็จะได้หน้า ได้คะแนนเสียง เมื่อได้คะแนนเสียงเลือกตั้งต่อไป ฝ่ายค้านก็เสี่ยงตกสู่รัฐบาลไม่ได้ ดังนั้น แม้โครงการนี้จะเป็นประโยชน์ต่อประชาชน ฝ่ายค้านก็โจมตีว่ารัฐบาลมีผลประโยชน์ เพื่อทำให้รัฐบาลหมดกำลังใจ จะได้ไม่ทำโครงการนี้

แต่เพราะรัฐบาลนี้ ปฏิบัติตามจกักวัดดีวัตร ข้อที่ว่ารักษาประชาชนด้วยความอดทน จึง

อดทนต่อค่ากล่าวมาอย่างนั้น แม้จะเสี่ยงต่อการเสียคะแนนก็ยอมสามารถดันโครงการลดหย่อนภาษี
ราคาเป็นแสนล้านได้สำเร็จ และสามารถดันโครงการรถไฟยกกระถันราคาแปดหมื่นล้านได้อีกเช่นกัน
เมื่อเป็นเช่นนี้ก็ไม่เกินเจ็ดปี การจราจรในกรุงเทพฯ ก็จะสบายขึ้น ไม่ติดเหมือนทุกวันนี้ ใน
การปฏิบัติตามจกกวัดติวตรข้อนี้เงินทำให้ชาวกรุงเทพฯ จะได้เดินทางด้วยความสะดวกสบาย ใน
อนาคตอันใกล้นี้ ขอยกให้เป็นความดีของพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ นายกรัฐมนตรี ในฐานะเป็น
หัวหน้ารัฐบาล พร้อมกับยกให้นายบริหาร ศิลปอาชา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เจ้า
ของโครงการรถไฟลอยฟ้า และ นายมนตรี พงษ์พาณิชย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม
เจ้าของโครงการรถไฟยกกระถัน

นอกจากนี้ ยังมีโครงการต่าง ๆ อีกมากมาย ที่รัฐบาลนี้ได้ดำเนินการไป เพื่อความ
ผาสุกของประชาชน การปฏิบัติอย่างนี้แล เรียกว่า การรักษาประชาชนด้วยความอดทน

การรักษาประชาชนด้วยการไม่เบียดเบียน ในสมัยที่พระเจ้าแผ่นดิน ทรงมีอำนาจในการปกครอง
บ้านเมือง การรักษาประชาชนไม่ให้เดือดร้อน ก็คือ การไม่เก็บภาษี ชนิดที่เรียกว่า รัตนทาเงิน
จนประชาชนเดือดร้อน แต่ในปัจจุบันนี้ รัฐบาลมาจากการเลือกตั้ง ความเดือดร้อน นอกจากจะ
มาจากการเก็บภาษีอย่างทารุณแล้ว ยังมาจากการช่วยราชการอย่างแปลก ๆ อีกมากมาย ขอยก
ตัวอย่าง ชนิดที่ประชาชนเข้าใจไม่ออกมาได้รู้กัน

เมื่อไม่นานมานี้ ทางกรมตำรวจ เขามีกฎว่า ข้าราชการตำรวจแต่ละคน แต่ละโรงพัก
จะได้เลื่อนขั้นเงินเดือน และเลื่อนยศตำแหน่งนั้น จะต้องมียผลงาน การจับกุมคนทำผิดกฎหมาย
ถ้าไม่มีประวัติการจับกุมคนทำผิด ความดีความชอบก็ไม่ได้ เพราะเหตุนี้ พอจวนจะถึงฤดูพิจารณา
ความดี ความชอบ ตำรวจแต่ละคนก็ไปทำการจับกุมคนไม่เลือกว่าทำผิดกฎหมายหรือไม่ เมื่อ
จับไปแล้ว หาหลักฐานการทำผิดไม่ได้ก็ปล่อยตัวไป ประชาชนเดือดร้อนกันเป็นจำนวนมาก จนมี
เรื่องแดงขึ้น เมื่อตำรวจในกรุงเทพฯ ทำการจับกุมคน ๆ หนึ่ง ที่เดินอยู่บนถนน ข้อหาเป็นช่องโจร
และขณะทำการจับกุมก็บอกชายผู้นั้นว่า "ช่วยราชการตำรวจหน่อย"

ชายคนนั้นงง เพราะตัวไม่เคยเป็นโจรมาเลย จึงเถียงตำรวจว่าตนไม่ใช่โจร ตัว
ทำงานเป็นหลักฐาน ตำรวจจึงอธิบายให้ฟังว่า ให้ถือว่าช่วยราชการกรมตำรวจ เพราะช่วงนี้

เป็นช่วงพิจารณาความดี ความชอบ คำรวจต้องมีการจับกุมเยอะ ๆ จึงจะได้ความดี เมื่อจับแล้ว หลักฐานอ่อนก็ปล่อยตัวไป แต่ถึงจะปล่อยตัวไปก็ไม่เป็นไร ยังมีประวัติว่ามีการจับกุม ดังนั้น การที่คุณให้ตำรวจจับกุม ก็คือ ช่วยราชการกรมตำรวจ ชายผู้นั้นฟังแล้วก็ขำไม่ออก เมื่อทาง ตำรวจปล่อยตัวมาแล้ว ก็ออกมาไต่ถามหนังสือพิมพ์ เรื่องจึงได้แดงขึ้น ไม่ทราบว่าตำรวจใช้วิธี จับคนบริสุทธิ์ เพื่อช่วยราชการกรมตำรวจไปกี่คน และกี่ปีมาแล้ว

ดังนั้น การรักษาประชาชนโดยไม่ให้เดือดร้อนก็เพียงรัฐบาล กำกับดูแลข้าราชการ ให้ปฏิบัติต่อประชาชน อย่างสุจริตเท่านั้น ก็จะได้ชื่อว่ารัฐบาลรักษาประชาชนโดยไม่ทำให้เดือดร้อน **การรักษาประชาชนด้วยความรัก** ได้กล่าวไว้ในเรื่องพระเจ้าแผ่นดินทรงทำการรักษาประชาชน ด้วยความรักความเมตตาว่า ให้ประชาชนมีเสรีภาพ ไม่กีดกันเสรีภาพของประชาชน สำหรับ ปัจจุบันนี้ รัฐบาลมาจากการเลือกตั้ง การรักษาประชาชนด้วยความรัก ก็คงเป็นเหมือนที่พระเจ้าแผ่นดินทรงปฏิบัติ คือ มอบเสรีภาพให้อย่างเต็มที่ แต่เป็นเสรีภาพอยู่ภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย การรักษาประชาชนด้วยความรัก ดูเหมือนจะมีเฉพาะรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งเท่านั้น ส่วน รัฐบาลที่มาจากการยึดอำนาจด้วยอาวุธ ดูเหมือนจะไม่สร้างบรรยากาศของความรักเลย มีแต่ สร้างบรรยากาศของความหวาดกลัวให้แก่ประชาชน เช่น ประกาศกฏอัยการศึก ห้ามชุมนุมเดิน ขบวน ห้ามพูดเรื่องการเมืองตั้งแต่ห้าคนขึ้นไป ห้ามออกนอกบ้านในเวลาวิกาล เป็นต้น

นอกจากนั้น สื่อมวลชนก็ห้ามเขียนข่าว ที่กระทบรัฐบาล ข่าวของหนังสือพิมพ์แต่ละข่าว ก่อนจะออกสู่สายตาประชาชน รัฐบาลต้องตรวจสอบเสียก่อนที่รัฐบาลทำอย่างนี้ เพราะกลัวประชาชน ลูกสื่อขึ้นไล่รัฐบาลนั่นเอง รัฐบาลอย่างนี้แหละที่เรียกว่า ไม่สนับสนุนให้ประชาชนมีชีวิตอย่าง ปกติสุข แต่กลับสนับสนุนให้ประชาชนมีชีวิตอย่างหวาดกลัว

การรักษาประชาชนด้วยความเอ็นดู ในสมัยราชาธิปไตย ได้ยกตัวอย่างเรื่องพระเจ้าแผ่นดิน ทรงรักษาประชาชนด้วยความเอ็นดู โดยการเลิกทาสมาเป็นตัวอย่าง สำหรับในปัจจุบันนี้ ไม่มี ทาสแล้ว รัฐบาลต้องแสดงความเอ็นดู ต่อประชาชนที่ต่ำต้อยโดยวิธีอื่น ตามที่กล่าวมาแล้วว่า ลักษณะการแสดงความเอ็นดู ก็คือ ผู้ใหญ่เอ็นดูผู้น้อย ผู้มีอำนาจเอ็นดูต่อผู้ไร้อำนาจในขณะที่พบ ผู้น้อยและผู้ไร้อำนาจมีชีวิตอยู่อย่างไม่ปกติสุข

ตัวอย่างในเรื่องนี้ ที่พอยกมาอ้างได้ ก็คือ การที่รัฐบาลให้ความช่วยเหลือคนตาบอด คนหูหนวก หรือคนพิการอื่นๆ ให้มีชีวิตอย่างปกติสุข ตามอัธยาศัยของตน หรือให้ความช่วยเหลือคนชรา ที่ไม่มีลูกหลานจะเลี้ยงดู ให้มีที่อยู่ ให้มีที่กิน โดยไม่ต้องเดือดร้อน ในเรื่องที่อยู่ ที่กิน การปฏิบัติของรัฐบาลดังกล่าวมานี้ เรียกว่า ทำการรักษาประชาชนด้วยความเอ็นดูสงสาร

ทั้งหมดที่กล่าวมา คือ การที่รัฐบาลปกครองประชาชน ด้วยการรักษาประชาชนด้วยความอดทน ด้วยความไม่เบียดเบียน ด้วยความรัก และด้วยความเอ็นดู

การป้องกันประชาชนโดยธรรม

การป้องกันประชาชนโดยธรรม ก็คือ การป้องกันทรัพย์สินของประชาชน ไม่ให้มีใครมาละเมิดได้ หน้าที่ดังกล่าวนี้ ได้กล่าวไว้แล้วในบทที่ห้า ในหน้าที่ป้องกันประชาชนของพระเจ้าแผ่นดิน แม้ในปัจจุบันนี้ ผู้ปกครองจะมาจากการเลือกตั้งก็ตาม ถึงกระนั้นก็ต้องทำหน้าที่ป้องกันทรัพย์สินของประชาชนเหมือนที่พระเจ้าแผ่นดินทรงปฏิบัติมาในอดีตนั่นเอง ฉะนั้น จึงจะไม่กล่าวให้ซ้ำกันอีก

แต่มีสิ่งหนึ่งที่ควรจะต้องกล่าวเพิ่มเติม คือ ความแตกต่างในผลของการป้องกันทรัพย์สินของประชาชน ระหว่างสมัยราชาธิปไตยกับสมัยประชาธิปไตย กล่าวคือ ดูเหมือนว่า กฎหมายที่ใช้ในสมัยราชาธิปไตย และการลงโทษในสมัยนั้นจะเป็นเหตุให้คนทรชนสมัยนั้น เกรงกลัวกฎหมายมากกว่าการลงโทษของผู้ปกครองที่ใช้กฎหมายทุกวันนี้

ในสมัยโบราณนั้น พระเจ้าแผ่นดินทรงใช้กฎหมายป้องกันทรัพย์สินอย่างรุนแรง และในการใช้กฎหมายนั้น ทรงมุ่งหมายประโยชน์สองประการ คือ ให้คนทำผิดเข้าคุกหลายอย่างหนึ่ง และอีกอย่างหนึ่ง ทรงมุ่งให้คนอื่น ๆ มิให้เอาเยี่ยงอย่าง ลักษณะการลงโทษที่ไม่ให้คนอื่นเอาเยี่ยงอย่างก็คือ ให้เอาคนทำผิดมาแห่ประจาน ถ้าเป็นโทษประหารชีวิต ก็เอาศพมาแขวนประจาน คนที่เห็นจะได้เกิดความหวาดกลัว

แต่ปัจจุบันนี้ ประเทศที่มีรัฐบาลมาจากการเลือกตั้งทั่วไป สร้างกฎหมายลงโทษผู้ละเมิดทรัพย์สินคนอื่น อย่างให้เกียรติคนทำผิด คือ ไม่มีการนำคนทำผิดมาประจาน ให้คนอื่นหวาดกลัว แลคนทำผิดที่รับสารภาพ ตุลาการยังปรานีลดโทษให้อีก ทรชนทุกวันนี้จึงคิดกันว่าคุกตะรางไม่

น่ากลัว เพราะถ้าทำผิด ยอมรับสารภาพ ศาลก็ลดโทษให้ครึ่งหนึ่ง เวลาติดคุกอภัยโทษนั้น อภัยโทษนี้ ไม่ก็ปีก็ออกจากคุกได้ เมื่อทรชนคิดอย่างนี้แล้ว ก็เท่ากับไม่กลัวการลงโทษของกฎหมาย เมื่อเป็นเช่นนี้ การละเมิดในทรัพย์สินของกันและกัน จึงมีอยู่ทั่วไป ไม่มีวันน้อยลงเลย

นี่คือ ผลต่างของการลงโทษผู้ทำผิด ในสมัยประชาธิปไตยกับสมัยราชาธิปไตย บางคนอาจจะคิดว่า เราเป็นประเทศเจริญแล้ว จะนำคนทำผิดมาประจานดูจะเป็นที่อุจาดตาผู้พบเห็น และนอกจากนั้น ในโลกนี้ไม่มีใครเขาทำกันแล้ว ถ้าเราขึ้นทำ ประเทศอื่นคงจะมองเราเป็นประเทศป่าเถื่อน

ถ้าคิดอย่างนั้นก็อยากจะให้ดูว่า ประเทศตะวันตกกลางบางประเทศยังใช้วิธีประจานคนทำความผิดอยู่ และข่าวก็ว่า คดีอาชญากรรมทางเพศ และคดีเกี่ยวกับโจรกรรมแทบจะไม่มีสังคมเขาสงบสุขปราศจากโจรผู้ร้าย แต่ชาวโลกประณามว่าเขาเป็นชาติล้าหลัง ฉะนั้น เมื่อเป็นอย่างนี้จึงขอให้นักปกครองที่ไฟธรรม จงเลือกเอาระหว่างสังคมที่สงบสุข แต่ถูกกล่าวหาว่าล้าหลัง กับสังคมที่เดือดร้อนเพราะบ้านเมืองเต็มไปด้วยโจรผู้ร้าย แต่ได้รับการยกย่องว่าเป็นอารยประเทศจะเลือกเอาประเภทไหน

ทั้งหมดที่กล่าวมา คือ วิธีการป้องกันทรัพย์สินของประชาชน ตามลัทธิวัตรที่พระพุทธร่องค์ทรงประทานไว้

การคุ้มครองประชาชนโดยธรรม

ในบทที่ห้า ได้กล่าวไว้ว่า พระเจ้าแผ่นดินมีหน้าที่คุ้มครองประชาชนจากภัยทั้งหลาย และมีหน้าที่บำบัดภัยทั้งหลายที่เกิดขึ้นแล้วด้วย สำหรับในปัจจุบันนี้ รัฐบาลต้องคุ้มครองประชาชนจากภัยทั้งหลาย เหมือนเมื่อครั้งพระเจ้าแผ่นดินทรงปฏิบัติมานั้นเอง

ก็ภัยทั้งหลายที่วานั้น ก็คือ อุบัติภัย ภัยที่เกิดจากอุบัตเหตุ ทุกภิกขภัย ภัยที่เกิดจากความอดอยาก โรคภัย ภัยที่เกิดจากความเจ็บป่วยและโจรภัย ภัยที่เกิดจากพวกโจร

น่าสังเกตว่าการคุ้มครองภัยนี้ รัฐบาลสมัยประชาธิปไตย อาจจะทำให้ดีกว่าสมัยราชาธิปไตย ยกตัวอย่างเช่น อุบัติภัยที่เกิดทางน้ำ รัฐบาลสมัยประชาธิปไตยจะมีกฎระเบียบว่าใครจะต่อเรือทำเป็นเรือโดยสาร คือ บรรทุกผู้โดยสาร จะต้องเป็นเรือที่แข็งแรง มีชูชีพใส่ไว้ใน

เรือ เพื่อว่าถ้าเกิดเรือล่มผู้โดยสารจะได้ใช้ชูชีพประคองตนขึ้นฝั่งได้ นี่ก็แสดงถึงว่าคุ้มครองภัย
ของประชาชนทางน้ำ

ภัยทางบก รัฐบาลก็ตั้งกฎไว้อย่างแข็งแรง เช่น รถที่วิ่งบนถนน ห้ามวิ่ง เกิน 90
กิโลเมตรต่อชั่วโมง ถ้าวิ่งเกินถือเป็นความผิดต้องถูกลงโทษ

ภัยที่เกิดจากความมอดอยาก รัฐบาลก็ตั้งกรมประชาสงเคราะห์ไว้ ถ้าประชาชนส่วน
ไหน ได้รับความมอดอยาก ก็ให้กรมประชาสงเคราะห์นำอาหารไปช่วยเหลือ มิให้ประชาชน
อดข้าวตาย

ภัยที่เกิดจากความเจ็บป่วย รัฐบาลก็ตั้งกรมอนามัยไว้ทำหน้าที่ แนะนำสุขภาพของ
ประชาชน และเมื่อประชาชนเจ็บป่วย รัฐบาลก็มีโรงพยาบาลไว้สำหรับรักษาประชาชนที่เจ็บป่วย
สำหรับโจรภัยน่าจะเป็นหน้าที่ของการป้องกันทรัพย์สิน จึงไม่ขอกล่าวให้ซ้ำกันอีก

ทั้งหมดที่กล่าวมา แสดงให้เห็นว่า รัฐบาลระบอบประชาธิปไตย ได้ทำหน้าที่คุ้มครอง
ประชาชนอย่างจริงจัง สังเกตได้จากการออกกฎหมายคุ้มครองตั้งที่กล่าวมาแล้ว แต่ถ้ากฎหมายที่
ซึ่งเป็นมือเท้าของรัฐบาล ไม่รักษาให้เคร่งครัด ภัยต่างๆ ก็ยังเกิดแก่ประชาชนอยู่นั่นเอง ดังนั้น
เพื่อเป็นการปฏิบัติจกวัตรวัตร ในข้อนี้ให้สมบูรณ์ รัฐบาลควรเอาใจใส่ตรวจตรา ให้เจ้าหน้าที่
ปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ อย่าปล่อยปละละเลยหรือทำการทุจริตเพื่อให้เจ้าของกิจการการเดิน เรือ
เป็นต้น ไม่ทำตามระเบียบที่รัฐบาลได้กำหนดไว้

ที่กล่าวมานี้แหละ คือ พุทธพจน์ที่ตรัสเกี่ยวกับการรักษา ป้องกัน และคุ้มครองประชาชน
โดยธรรม

การรักษา ป้องกัน และคุ้มครองสมณะโดยธรรม

รัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง นอกจากจะต้องทำการรักษา ป้องกัน และคุ้มครองญาติ
พี่น้อง มิตรอำมาตย์ ทหารข้าราชการและประชาชนแล้ว จะต้องทำการรักษา ป้องกัน และ
คุ้มครองสมณะที่อาศัยอยู่อาณาเขตด้วย

หน้าที่ในการรักษา ป้องกัน และคุ้มครองสมณะตามที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ นั้น มีไม่มากนัก
ในอรรถกถากล่าวแต่เพียงว่า ให้พระเจ้าแผ่นดิน ถวายเครื่องบริวาร เป็นต้นว่า เครื่องนุ่งห่ม

ที่อยู่อาศัยเท่านั้น ทั้งนี้ น่าจะเป็นว่าชีวิตของสมณะไม่ยุ่งเกี่ยวกับใครมากนัก และเป็นผู้ทำความดี เป็นส่วนมาก ดังนั้น จึงไม่ต้องมีเรื่องกวนใจผู้ใดให้ต้องมากังวล แต่สำหรับในที่นี้ ขออธิบาย ตามสภาพความจริงในสังคมไทย ในส่วนที่รัฐบาลไปเกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่ของสมณะในบาง เรื่อง

การรักษาสมณะด้วยความอดทน ในประเทศไทยมีนักบวชอยู่หลายศาสนา แต่ละศาสนาก็มีนักบวช หลายนิกาย เหตุการณ์จะเป็นว่ารัฐบาลนับถือศาสนาหนึ่ง ประชาชนส่วนใหญ่นับถือเหมือนรัฐบาล แต่บางส่วนนับถือศาสนาไม่เหมือนกับรัฐบาล หรือแม้รัฐบาลเองก็เหมือนกัน นับถือศาสนาเดียวกัน อาจจะต่างนิกายกันก็ได้ เมื่อเป็นดังนี้ เหตุการณ์อาจจะมีการกระทบกระทั่งกัน ระหว่างศาสนา และระหว่างนิกาย ดังนั้น ถ้าเป็นรัฐบาลที่ไม่มีความอดทน อาจจะทำลายศาสนาหรือ นิกายที่ตัวเองไม่นับถือก็ได้ มีตัวอย่างชี้ให้เห็นในเรื่องนี้ เช่น ประธานาธิบดี โจคินเนียมแห่งประเทศ เวียดนามได้ในอดีตนับถือศาสนาคริสต์ ซึ่งเป็นศาสนาที่ชนส่วนน้อยของประเทศนับถือ ทำทาง กลั่นแกล้งนักบวชในพระพุทธศาสนา ซึ่งคนส่วนใหญ่ของเวียดนามได้นับถืออยู่ ผลสุดท้ายประชาชน ชาวเวียดนามได้ลุกฮือขึ้นจับอาวุธขับไล่ประธานาธิบดี ประธานาธิบดีหนีไม่ทัน ถูกประชาชนฆ่า ตายกลางถนนในกรุงไซ่ง่อน เรื่องนี้เกิดมาหลายสิบปีแล้ว สมัยที่ไซ่ง่อนปกครองด้วยประชาธิปไตย นี้คือ ตัวอย่างที่ไม่ประพาศในจักกวัตติวัตรข้อที่ว่าด้วยการรักษาสมณะด้วยความอดทน ดังนั้น รัฐบาลไทยเมื่อจะปฏิบัติในจักกวัตติวัตรข้อนี้ ก็ควรมีความอดทนด้วยการสนับสนุนการปฏิบัติศาสนกิจ ของสมณะที่ต่างจากศาสนาหรือนิกายที่รัฐบาลนับถือ

การรักษาสมณะด้วยการไม่เบียดเบียน ทุกวันนี้ยังมองไม่เห็นที่รัฐบาลไทย สร้างความเดือด ร้อนให้สมณะในพระพุทธศาสนา หรือศาสนาอื่น จะมีอยู่ก็เฉพาะพระที่ทำผิดวินัยจนถึงขั้นอาบัติ- ปาราชิก ทางรัฐบาลและคณะสงฆ์ จึงทำการจับสึกเสีย พวกลูกศิษย์ของพระที่ว่านี้ไม่พอใจกล่าว หาว่ารัฐบาลรังแกพระ ซึ่งไม่เป็นความจริงเลย

เมื่อเมืองไทยไม่มีตัวอย่างในเรื่องนี้ ขอยกตัวอย่างในประเทศพม่า ในปี 2533 นี้ รัฐบาลพม่าสร้างความเดือดร้อนให้กับพระอย่างหนัก อันเนื่องมาจากรัฐบาลทหารพม่า ไม่ยอม มอบอำนาจการปกครองให้แก่ผู้แทนราษฎรที่ประชาชนเลือกเข้ามา ประชาชนชาวพม่าลุกฮือขึ้น

ต่อสู้ขอให้รัฐบาลมอบการปกครองให้พลเรือน แต่รัฐบาลทหารกลับให้ลูกปืนแทน ประชาชนรวมทั้งพระตายหลายร้อยคน คณะสงฆ์พม่าเห็นว่ารัฐบาลทำกับพระและประชาชนรุนแรงเกินไป ทางคณะสงฆ์จึงใช้วิธีคว่ำบาตรรัฐบาลพม่าเสีย

ก็หลักการคว่ำบาตรนี้ พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้ ให้คณะสงฆ์ทำอะไรก็ได้ ที่ปฏิบัติมิชอบต่อพระรัตนตรัย วิธีการคว่ำบาตรก็คือ ไม่ยอมรับนิมนต์ไปในงานบุญที่ผู้ถูกคว่ำบาตรนิมนต์สำหรับคณะสงฆ์พม่า เมื่อท่านคว่ำบาตรรัฐบาลทหารพม่า ท่านก็ไม่ยอมรับนิมนต์ทหารหรือรัฐบาลทหารไปฉันอาหารที่บ้านของพวกนั้น นี่คือ วิธีคว่ำบาตรของพระท่าน

ฝ่ายรัฐบาลทหารพม่า เห็นว่าการที่คณะสงฆ์ทำอย่างนั้น เท่ากับเป็นการแสดงจุดยืนร่วมกับประชาชน ทหารไม่ชอบ ดังนั้น จึงประกาศให้คณะสงฆ์ยุติการคว่ำบาตรรัฐบาลภายในกำหนด หากพ้นกำหนดแล้ว ขึ้นไม่รับนิมนต์อีก จะจับไปขัง เมื่อรัฐบาลทหารพม่ายื่นคำขาดดังนั้น คณะสงฆ์จึงต้องยอมเลิกการคว่ำบาตร แต่สงฆ์บางรูปไม่ยินยอม รัฐบาลทหารพม่าจึงดำเนินการจับกุมพระตามวัดต่างๆ ที่ไม่ยอมเลิกคว่ำบาตร ทำเอาพระเกือบร้อยไปทั่วเมืองมัณฑะเลย์ อันเป็นเมืองสำคัญเมืองหนึ่งของพม่า

นี่คือตัวอย่าง การที่รัฐบาลรักษาสัมณะด้วยการเบียดเบียนให้เกือบร้อย ผิดหลักจกั-
กวัตติวัตร ของผู้ปกครองที่ยึดถือธรรมเป็นธงชัย

การรักษาสัมณะด้วยเมตตาและเอ็นดู ในจักกวัตติวัตรข้อนี้คงต้องเปลี่ยนเป็นว่ารัฐบาลต้องทำการรักษาสัมณะด้วยความเคารพนับถือ ในฐานะส่วนตัว นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี แต่ละคนมีความเคารพพระภิกษุอยู่แล้ว แต่ในทางราชการและในทางรัฐพิธี ผู้ปกครองเหล่านี้ยังสวมรองเท้าเข้าพระอุโบสถต่อหน้าคณะสงฆ์อยู่ ดูเป็นภาพที่ไม่งามนัก เรื่องนี้ได้กล่าวมาแล้วในบทต้น จึงขอฝ่ายนักปกครองที่ใฝ่ธรรมพิจารณา

การป้องกันสมณะโดยธรรม

โดยข้อเท็จจริงแล้ว สมณะในพระพุทธศาสนา มีสมบัติไม่ได้ นอกจากสมบัติส่วนรวมที่เรียกว่า ศาสนสมบัติ ดังนั้น การป้องกันทรัพย์สินสมบัติของสมณะนั้น หมายถึง การป้องกันทรัพย์สินที่เป็นของส่วนรวม ในเรื่องนี้ ทางรัฐบาลไทย ได้ปฏิบัติอยู่ตามกฎหมายแล้ว ศาสนสมบัติ ไม่ว่าจะ

ของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาอื่น ๆ รัฐบาลไทยเอาใจใส่ป้องกันโดยสม่ำเสมอ

จะมีปัญหาอยู่บ้างก็ข้าราชการที่เป็นมือเท้าของรัฐบาลนั้นแหละ มักไม่ค่อยจะเอาใจใส่ในการป้องกันทรัพย์สินของทางศาสนา ตัวอย่างเช่น ทุกวันนี้ มักมีการขโมยพระพุทธรูปจากวัดต่าง ๆ ไปขาย แต่ละวัดเมื่อพระพุทธรูปหรือศาสนสมบัติอื่น ๆ ถูกขโมยไป ก็ไปแจ้งความที่โรงพักทางตำรวจถึงบันทึกระจำวันแล้วก็เฉยเสีย ไม่ดำเนินการแต่อย่างใด บางที่ทางวัดต้องแจ้งผู้แทนแล้วให้ผู้แทนกระซิปรัฐมนตรีมหาดไทย จากนั้นรัฐมนตรีมหาดไทย ก็สั่งการมายังโรงพักที่ไม่สนใจคดีของพระ เมื่อนั้นแหละการสืบหาคนร้ายขโมยพระพุทธรูปจึงจะคืบหน้า เมื่อพิจารณาดูแล้วก็เป็นการดี เพราะชาวบ้านเขาเลือกผู้แทนมาใช้ เมื่อข้าราชการไม่ยอมรับใช้ประชาชนประชาชนเขาก็ไปแจ้งคนที่เขาเลือกขึ้นมา คือ รัฐบาล แล้วรัฐบาลก็สั่งข้าราชการประจำอีกต่อหนึ่ง

อนึ่ง การป้องกันทรัพย์สินสมบัติของสมณะนั้น มิใช่ว่าจะป้องกันเฉพาะพระพุทธศาสนาเท่านั้น แม้ศาสนสมบัติของศาสนาอื่น ๆ ทางราชการก็ต้องเอาใจใส่เช่นกัน การป้องกันทรัพย์สินสมบัติของทุกศาสนาเท่านั้น จึงจะได้ชื่อว่าปฏิบัติในจักกวัตติวัตรข้อนี้

การคุ้มครองสมณะโดยธรรม

การคุ้มครองสมณะ ท่านหมายถึง การคุ้มครองภัยต่างๆ คือ อุบัติภัย ทุพภิกขภัย โรคภัยและโจรภัย เหมือนกับภัยของประชาชนทั่วไป ในเรื่องนี้ รัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งทุกประเทศก็ปฏิบัติกันอยู่ เพราะสมณะก็คือ ประชาชนนั่นเอง เมื่อเป็นประชาชนของประเทศเช่นนี้แล้ว ผู้ปกครองคือ รัฐบาล ก็ต้องคุ้มครองภัยต่างๆ เหมือนประชาชนอื่น ๆ

แต่สำหรับเมืองไทย เพราะเหตุที่ประชาชนส่วนใหญ่เป็นชาวพุทธ รัฐบาลก็เป็นชาวพุทธ พระเจ้าแผ่นดินก็ทรงเป็นพุทธมามกะ ดังนั้น นอกจากคุ้มครองภัยต่างๆ ให้ท่านเหมือนประชาชนทั่วไปแล้ว ภัยบางชนิดยังจัดแจงให้เป็นพิเศษอีก เช่น โรคภัย ทางรัฐบาลได้ตั้งโรงพยาบาลสงฆ์ขึ้น เพื่อทำการบำบัดภัยจากโรคให้ท่าน การกระทำของรัฐบาลดังว่ามานี้ เป็นการปฏิบัติในจักกวัตติวัตรข้อที่ว่าด้วยการคุ้มครองสมณะที่เป็นธรรม อย่างเห็นได้ชัดที่สุด

มีข้อที่น่าสังเกตว่า ในสมัยราชาธิปไตยนั้น พระเจ้าแผ่นดินพระองค์มักจะสร้างวัดถวายพระเป็นการคุ้มครองภัยอย่างหนึ่ง แต่พอมาถึงสมัยประชาธิปไตย รัฐบาลมาจากการเลือกตั้ง ดูเหมือนจะไม่มีการสร้างวัดถวายพระเลย จะมีอยู่บ้างก็เฉพาะในสมัยรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ซึ่งสมัยนั้นรัฐบาลมีมติให้สร้างวัดพระศรีมหาธาตุบางเขน เพื่อรวมพระมหานิกายกับพระธรรมยุตให้เป็นนิกายเดียวกัน แต่ก็รวมไม่สำเร็จ นอกจากรัฐบาลจอมพล ป. จะสร้างวัดพระศรีมหาธาตุแล้ว ยังลงมติให้สร้างวัดไทยพุทธคยาประเทศอินเดีย และสร้างพุทธมณฑลที่นครชัยศรี จังหวัดนครปฐม เป็นที่ระลึกในสมัยถึงพุทธกาลอีกด้วย ลักษณะนี้ก็จัดเป็นการคุ้มครองสมณะโดยธรรมอย่างหนึ่ง

ทั้งหมดที่กล่าวมา คือ การรักษา ป้องกัน และคุ้มครองสมณะโดยธรรมของรัฐบาลที่ มาจากการเลือกตั้งของประชาชน นับเป็นการประพจน์ในจักกวัตติวัตรข้อหนึ่ง

การรักษา ป้องกัน และคุ้มครองเนืองนิกโดยธรรม

เนื่องจากการรักษา ป้องกัน และคุ้มครองเนืองนิก มิได้มีการปฏิบัติกันอยู่ใกล้ชิดเหมือนคน ดังนั้น จึงขอกล่าวการรักษา ป้องกัน และคุ้มครองเนืองนิก รวมกันไป เนื่องจากพระพุทธเจ้าทรงเล็งเห็นว่า โลกนั้นนอกจากจะเป็นที่อยู่อาศัยของหมู่มนุษย์แล้ว ยังมีหมู่นิสัตว์อื่น ๆ อาศัยอยู่อีกมากมาย เช่น กวาง อีเก้ง เสือ นก เป็นต้น สัตว์ทั้งหมดนี้ พระพุทธองค์รวมใช้คำว่า เนืองนิก สัตว์ที่บินไม่ได้ ทรงเรียกว่า เนือ ส่วนสัตว์ที่บินได้ ทรงเรียกว่า นก

สัตว์เหล่านี้ มีเนื้อที่มนุษย์นิยมกินเป็นอาหาร เมื่อมนุษย์ชอบกิน ก็มีคนล่าสัตว์เหล่านี้เอาเนื้อไปขาย สัตว์ทั้งหลายไม่ว่าเนื้อหรือนก ก็ย่อมจะมีชีวิตอยู่อย่างหวาดหวั่น ไม่รู้จะถูกมนุษย์ล่าเอาเนื้อไปกินเมื่อไร อาศัยเหตุนี้พระพุทธองค์ จึงวางเป็นหน้าที่ของผู้ปกครองบ้านเมืองว่า จะต้องให้ความอบอุ่นแก่สัตว์ทั้งหลายด้วย การให้ความอบอุ่นก็คือ อย่าให้ใครมาทำลายชีวิตของมัน

การปฏิบัติในจักกวัตติวัตรข้อนี้ ดูเหมือนรัฐบาลปัจจุบันนี้ได้กระทำกันทั่วไป โดยเฉพาะรัฐบาลไทย ได้ออกกฎหมายคุ้มครองสัตว์หลายประเภท มิให้คนไปล่า ถ้าขึ้นไปล่ามีโทษทั้งปรับ ทั้งจำแต่เป็นที่น่าสนใจว่า รัฐบาลนั้นออกกฎหมายคุ้มครองเฉพาะสัตว์ที่หายากเท่านั้น สำหรับสัตว์ที่หาง่าย มิได้ออกกฎหมายคุ้มครองแต่อย่างใด เป็นการสมควรที่รัฐบาลจะต้องออกกฎหมาย

คุ้มครองเนืองที่หาง่ายต่อไป เพราะถ้าไม่คุ้มครองสักวันหนึ่งเนืองที่หาง่ายเหล่านี้จะสูญพันธุ์ไปในที่สุด

ในสมัยพระเจ้าอโศกมหาราชของอินเดีย ทรงปฏิบัติในจักรกวัตติวัตรชื่อนี้อย่างสมบูรณ์ กล่าวคือ ทรงห้ามการทำลายชีวิตสัตว์ และยังตั้งโรงพยาบาลรักษาโรคสัตว์อีกด้วย นับเป็นการที่ทรงมีพระเมตตาต่อสัตว์ผู้ไม่มีหนทางสัมมุขย์เป็นอย่างยิ่ง เพราะพระมหากษัตริย์แต่โบราณ ชอบการล่าสัตว์ เพราะฉะนั้น ในสมัยโบราณจึงไม่ค่อยจะมีพระมหากษัตริย์ปฏิบัติในจักรกวัตติวัตรชื่อนี้กันนัก ดังนั้น หากสัตว์ตัวใดได้เกิดในสมัยที่ผู้ปกครองคุ้มครองชีวิตสัตว์ เกียรติคุณของผู้ปกครองนั้นก็จะได้ไปยงหมู่มสัตว์ทุกหมู่เหล่า สัตว์เครื่องจวนทั้งหลายก็คงจะแซ่ซ้องสาธุการในบุญบารมีของผู้นั้น ผู้ปกครองบ้านเมืองที่ประพฤตินี้ในจักรกวัตติวัตรชื่อนี้ ก็จะได้ชื่อว่า เป็นผู้ปกครองที่แม่แต่สัตว์เครื่องจวนก็ชื่นชมในบุญบารมีของเขา

ทั้งหมดที่ได้กล่าวมานี้ คือ จักกวัตติวัตรข้อที่ 2 ว่าด้วยการรักษาป้องกันและคุ้มครองหมู่มชาติ มิตรอำมาตย์ พาหนะทหาร ประชาชน สมณพราหมณ์ และเนือง ซึ่ง เป็นปฏิบัติที่รัฐบาลจะต้องปฏิบัติ ในฐานะที่เป็นผู้ปกครองแผ่นดินด้วยประการฉะนี้

9.4 ไม่ให้อธรรมเกิดขึ้นในแว่นแคว้น

คำว่าอธรรม ก็คือ การที่รัฐบาลสร้างความเดือดร้อนให้กับประชาชน ทั้งโดยเจตนา และรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ในบทที่ห้า ได้กล่าวถึงกรณีที่พระเจ้าแผ่นดิน ทรงปล่อยให้อธรรมเกิดขึ้นในแว่นแคว้นว่า ทรงปล่อยให้ข้าราชการของพระองค์ขูดรีดภาษี จนประชาชนเกิดความหวาดกลัว และผลจากความหวาดกลัวของประชาชน ทำให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อนมากมาย เช่น คนถูกหนามตำ ก็เป็นเพราะพระเจ้าแผ่นดิน โดยที่สุดแม่หญิงสาวที่หาผัวไม่ได้ ก็เป็นเพราะพระเจ้าแผ่นดิน เป็นต้น

สำหรับในปัจจุบันนี้ รัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง ก็สร้างความเดือดร้อนให้กับประชาชน เช่นที่กล่าวไว้ในบทที่ห้าเหมือนกัน ในการสร้างความเดือดร้อนนั้น บางเรื่องเกิดเพราะหมดความสามารถที่จะแก้ไข บางเรื่องเกิดเพราะเจตนาไม่แก้ไข

ขั้นแรกนั้นขอยกตัวอย่างการปล่อยให้อิทธิพลเกิดขึ้น เพราะเหตุหมคความสามารถจะแก้ไขเป็นประเด็นแรกก่อน ทุกวันนี้รัฐบาลปล่อยให้ประชาชนและข้าราชการครูในสิ่งจังหวัดภาคใต้เดือดร้อนอยู่เป็นประจำ ความเดือดร้อนนั้น เกิดมาจากประชาชนและครูในสิ่งจังหวัดถูกเรียกค่าคุ้มครองเป็นประจำเดือน เมื่อใครไม่ให้ถูกจับไปฆ่า หรือไม่ก็จับเรียกค่าไถ่และบางทีก็โยนระเบิดใส่บ้านของคนที่ไม่ยอมเสียภาษีให้

พอมีเรื่องแต่ละครั้ง รัฐบาลจะออกมาแก้ตัวว่า เรื่องนี้ไม่หนักหนาอะไร พวกโจรเหล่านั้นทำให้เพื่อแสดงว่าฉันยังทำงานอยู่ เพื่อหวังเงินช่วยเหลือจากต่างประเทศเท่านั้นเอง การที่รัฐบาลอ้างอย่างนี้ก็เพื่อให้ประชาชนเกิดความคิดว่า เมื่อเป็นเพียงการขู่เพื่อสร้างอิทธิพลชั่วคราวก็ไม่ต้องวิตกกังวลกันนัก เมื่อประชาชนไม่วิตกกังวล รัฐบาลจะได้ไม่ถูกกดดัน การกระทำอย่างนี้เท่ากับว่ารัฐบาลงำความจริงไว้ แล้วชี้แจงประชาชนว่าไม่มีอะไร เพื่อปกปิดความไม่สามารถของตัวเอง

เพราะความจริง ยังมีการเก็บภาษีคุ้มครองกันอยู่ทุกวัน รัฐบาลแก้ไขไม่ตก แม้จะเอาทหาร ตำรวจไปตรวจตราอยู่ประจำ ประชาชนและครูก็ยังถูกเรียกค่าคุ้มครองอยู่นั่นเอง ทั้งประชาชนและครูก็ยังต้องจ่ายภาษีคุ้มครองอยู่ทุกวันนี้ ถ้าไม่จ่ายก็ตาย จะเอาอย่างไร ทุกคนก็ต้องเลือกเอาชีวิต คุอบางคนขอย้ายตนเองออกนอกพื้นที่ บางคนมีเส้นก็ได้ย้าย ไม่มีเส้นก็ต้องอยู่หรือถ้าจะไม่อยู่จริง ๆ ก็ต้องลาออกจากครุหมคอาชีพไปเลย แล้วใครจะยอมให้หมคอาชีพอย่างน้อยเสียค่าคุ้มครองให้พวกโจรแยกดินแดน ยังมีชีวิตและมีอาชีพต่อไปได้อีก

เรื่องที่ประชาชนเสียค่าคุ้มครองนี้ รัฐบาลก็รู้อยู่เต็มอก แต่ก็พยายามบอกให้ประชาชนทราบว่าจะจัดการเรียบร้อยแล้ว ทั้งที่รัฐบาลเองก็รู้ว่ายังไม่เรียบร้อย แต่ก็ต้องบอกประชาชนไปอย่างนั้น เพื่อชื่อเสียงของรัฐบาล และทุกวันนี้ดูเหมือนรัฐบาลไม่มีนโยบายจะแก้ไขปัญหาย่างใดเลย นอกจากแก้ปัญหาเฉพาะหน้าไปวันหนึ่ง ๆ

ไม่ทราบว่าจะทำไม ทางรัฐบาลจึงไม่ใช้หลักการปกครองที่เรียกว่าจังกัดตัวตวัตรข้อที่ว่าต้องรักษาประชาชนด้วยความเมตตา ทำอย่างไร เราก็อทราบกันอยู่แล้วว่า แต่เดิมสิ่งจังหวัดภาคใต้เขาเป็นประเทศอิสระ เป็นชนเชื้อชาติเดียวกับมาเลเซีย นับถือศาสนาอิสลามเหมือนชาวมาเลเซียพูดภาษาเดียวกับมาเลเซีย ไทยเราได้ไปตีเอามาเป็นขอบเขตของไทยในสมัย ร.5 และเมื่อ

ต่อมามาเลเซีย ได้เป็นอิสระจากอังกฤษแล้ว คนทางโน้นเขาก็อยากให้นักสิ่งแวดล้อมได้ไป
ร่วมกับเขา คนทางนี้ก็จะอยากจะไปอยู่ร่วมกับคนทางโน้นเหมือนกัน เพราะเป็นพวกเดียวกัน
ทุกอย่าง เพราะฉะนั้น คนทางโน้นและทางนี้จึงช่วยกันก่อการกำเริบ เพื่อผลดังกล่าว รัฐบาล
ก็ปราบโดยประการต่าง ๆ หนึ่งหนักหนึ่งเบา เป็นเวลานานมาแล้วก็ไม่สำเร็จ เมื่อรู้อย่างนี้แล้ว ก็น่าจะ
จะเอาวิธีที่พระพุทธเจ้าทรงประทานไว้ไปใช้บ้าง

วิธีทำก็คือ ตามที่กล่าวไว้ในการรักษาประชาชนด้วยความเมตตาว่า พระเจ้าแผ่นดิน
หรือรัฐบาล ควรให้อิสระเสรีภาพแก่ประชาชน ตามที่เขาต้องการ โดยหลักการที่พระพุทธองค์
ทรงประทานไว้นี้ เราจึงน่าจะออกกฎหมายให้สิ่งจังหวัดปกครองตนเอง โดยให้แต่ละจังหวัด
เลือกผู้แทน เลือกรัฐบาลประจำจังหวัดมาปกครอง เมื่อทำโดยวิธีนี้ ผู้แทนของจังหวัด นายก
รัฐมนตรีและรัฐมนตรี ก็จะเป็นมุสลิมทั้งหมดหรือส่วนมาก เมื่อเขาปกครองกันเองคงจะเรียบร้อย
ขึ้น

แต่การให้อำนาจบริหารนั้น เราให้เฉพาะการบริหารพลเรือน ส่วนอำนาจทหาร ตำรวจ
และการต่างประเทศ รัฐบาลกลางต้องคงอำนาจไว้ การให้อำนาจการบริหารแก่เขาน่าจะทำ
ให้นักสิ่งแวดล้อมได้ไม่คิดหันไปอยู่กับประเทศมาเลเซีย เพราะอะไร เพราะว่าเขายู่ทางนี้
เขามีอิสระ เขามีตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรี เป็นรัฐมนตรี และเป็นผู้แทนราษฎร แต่ถ้าพวก
เขาพยายามจะแยกไปอยู่ทางโน้น ตำแหน่งเหล่านี้เขาอาจจะไม่ได้รับเลย แต่ถึงแม้ว่าเขาจะ
ได้รับเมื่อไปรวมอยู่กับประเทศมาเลเซียแล้ว เขาอาจจะคิดว่า ถ้าจะแยกไปคงต้องฆ่ากันตาย
ไม่รู้เท่าไร แต่ทุกวันนี้ เขาก็มีอิสระในการปกครองแล้ว ก็น่าจะพอ

วิธีการนี้คือ การใช้หลักจกั กวัดติวัตร์ข้อที่ว่าด้วยการรักษาประชาชนด้วยความเมตตา
คิดว่าการให้อิสระแก่เขาเป็นการแสดงความรักที่รัฐบาลให้แก่เขา ที่น่าจะมีอนุภาพทำให้เขา
เลิกก่อกำเริบโดยประการต่าง ๆ ได้ หรือถ้าวิธีดังกล่าวนี้ใช้ไปแล้วประมาณสองสามปีไม่ได้ผล
ก็ออกกฎหมายยุบเลิกการปกครองดังกล่าวได้

ทั้งหมดที่กล่าวมา คือ การที่รัฐบาลปล่อยให้ธรรมเกิดขึ้นในแว่นแคว้น เพราะเหตุที่
ไม่สามารถดำเนินการแก้ไขได้

ส่วนการที่รัฐบาลปล่อยให้ค่าธรรมเนียมเกิดขึ้น เพราะไม่จริงใจจะแก้ไข หรืออาจจะทำ
แก้งไม่รู้ ทั้งๆที่รู้ ก็คือ เรื่องของตำรวจ ทุกวันนี้คนไทยต้องซื้อสินค้าแพง เพราะตำรวจ
เป็นเหตุ เป็นอย่างไร ตัวอย่างเช่น ถ้าเราจะปลูกบ้านในกรุงเทพฯ ชั้นแรกต้องถมดินในที่ที่จะ
ปลูกบ้านก่อน การถมดินเราต้องซื้อจากเจ้าของรถสิบล้อ เมื่อเจ้าของรถสิบล้อบรรทุกดินมาจาก
ต่างจังหวัดเข้ากรุงเทพฯ ต้องผ่านห้องที่หลายห้องที่ ตำรวจเจ้าของห้องที่จะเก็บค่าผ่านทาง
เป็นรายเที่ยวบ้าง เป็นรายเดือนบ้าง เจ้าของรถเมื่อต้องเสียเงินให้ตำรวจ ก็ต้องมาคิดเงิน
เพิ่มที่คนซื้อดินมาถมบ้าน ดังนั้น ควรที่เราจะซื้อดินเพียงคันรถละ 700 บาท เราต้องซื้อถึงคัน
รถละ 900 - 1,000 บาท เพราะตำรวจไปรีดไถจากเจ้าของรถถึงเที่ยวละ 200 บาท เจ้า
ของรถก็ต้องมาคิดที่เรา นี่คือ ความไม่เป็นธรรมที่รัฐบาลปล่อยให้เกิดขึ้น

เด็กบ้านนอกบางคนไม่มีหนังสือเรียน เพราะตำรวจ เช่น เด็กคนหนึ่งขอเงินพ่อแม่
ซื้อหนังสือเรียน แต่พ่อแม่ไม่มีให้ บอกว่ารอไปก่อน พอมีแล้วจะให้ ถามว่าทำไมพ่อแม่ไม่มีเงิน
ตอบว่าที่พ่อแม่ไม่มีเงิน ก็เพราะนำเงินที่มีอยู่เล็กน้อยนั้นไปซื้อสลากกินรวบ เพื่อหวังจะได้เงิน
มากแต่เมื่อไม่มีโชคก็ไม่ได้เงิน แถมต้องเสียเงินไปอีก ถามว่าแล้วเกี่ยวกับตำรวจอย่างไร ตอบ
ว่าสลากกินรวบนั้นผิดกฎหมาย กฎหมายกำหนดหน้าที่ให้ตำรวจเป็นคนปราบ รัฐบาลก็ต้องดำเนิน
การให้เป็นไปตามกฎหมาย เพราะถ้าขึ้นมีสลากกินรวบอยู่ ประชาชนจะมัวเมาเล่นจนไม่มีเงิน
มาเลี้ยงครอบครัว แต่ตำรวจก็ไม่ทำตามหน้าที่ ปล่อยให้เล่นกันตามสบาย ถามว่า ทำไมตำรวจ
ปล่อยให้เล่นกันตามสบาย ก็เพราะว่า เจ้ามือสลากกินรวบเสียเงินให้ตำรวจเป็นรายเดือน เคย
พบว่า เจ้ามือแถวนี้ต้องจ่ายให้ตำรวจเดือนละ 5,000 บาท เมื่อตำรวจปล่อยอย่างนี้ สลาก
กินรวบก็ยังมีอยู่ เมื่อมีสลากกินรวบ พ่อแม่ของเด็กที่ยากจนก็หวังรวยลมๆ แล้ง พวกนี้ซื้อสลากกิน
รวบ เมื่อนำเงินไปซื้อสลากกินรวบเสีย เมื่อลูกมาขอเงินซื้อหนังสือ ลูกจึงไม่ได้เงินไปซื้อหนังสือ
นี่คือ ตำรวจเป็นต้นเหตุให้เด็กไม่มีหนังสือเรียน

สรุปแล้วสารพัดสิ่งเกี่ยวกับความเป็นอยู่ของประชาชนต้องจ่ายเพิ่มขึ้นมากมายหรือ
บางครั้งขาดแคลนก็เพราะตำรวจเป็นต้นเหตุ นี่คือนิยามของความไม่เป็นธรรมที่รัฐบาลปล่อยให้
เกิดขึ้น รัฐบาลจะแก้ไขเรื่องนี้ก็ต้องจริงใจในการลงโทษตำรวจอย่างไม่ว่างหน้า การทำลาย

สิ่งธรรมดาที่เกิดขึ้นในแผ่นดินอย่างจริงจัง ย่อมจะได้ชื่อว่าปฏิบัติในจักกวัตติวัตรข้อที่ว่าด้วยไม่ให้
ธรรมเกิดขึ้นในแว่นแคว้น

9.5 การสงเคราะห์คนจนด้วยทรัพย์

พระพุทธเจ้าทรงเล็งเห็นว่า ในอาณาจักรของผู้ปกครองหนึ่ง ๆ จะประกอบไปด้วย
ประชาชน สามประเภท คือ คนรวย คนมีฐานะปานกลาง และคนยากจน ทรงเห็นว่าคนยากจน
เป็นคนที่น่าสงสาร ดังนั้น จึงประทานจักกวัตติวัตรข้อที่ห้าไว้ ให้ผู้ปกครองบ้านเมืองปฏิบัติใน
การปฏิบัติจักกวัตติวัตรข้อนี้ ไม่ว่าจะเป็พระเจ้าแผ่นดิน หรือรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง ก็ต้อง
ปฏิบัติอย่างเดียวกัน ไม่มีอะไรแปลกจากกันเหมือนจักกวัตติวัตรข้ออื่น ๆ ดังนั้น การสงเคราะห์
คนจนด้วยทรัพย์ ขอให้ทราบรายละเอียดจากบทที่ห้า ตามที่ได้กล่าวมาแล้ว

สำหรับในที่นี้จะยกตัวอย่างเรื่องรัฐบาลมาจากการเลือกตั้ง ทำการสงเคราะห์ประชาชน
อย่างรัฐบาลอื่น ๆ ไม่เคยทำมาก่อน และจะยกตัวอย่างเรื่องรัฐบาลมาจากการเลือกตั้งไม่ทำ
การสงเคราะห์คนจนบางประเภททั้งที่ควรสงเคราะห์ โดยนัยนี้จึงขอตั้งชื่อหัวเรื่องทีกล่าว 2
หัวเรื่องคือ

1. ตัวอย่างการสงเคราะห์คนจนของรัฐบาล
2. ตัวอย่างการไม่สงเคราะห์คนจนของรัฐบาล

ตัวอย่างการสงเคราะห์คนจนของรัฐบาล ตามบ้านนอก ถ้าเราจะดูคนจนก็ดูได้คนที่มียานหลัง
เล็ก ๆ ทรุดโทรม บ้านจะเป็นเครื่องบอกฐานะของคน ถ้าจะดูคนจนในกรุงเทพฯ ก็ดูได้ที่สลัม
คนจนที่อยู่ตามสลัม ส่วนใหญ่จะเป็นคนอพยพมาจากบ้านนอก เพื่อหวังแสวงโชคในกรุง แต่ดู
เหมือนว่าฟ้าจะกำหนดมาแล้วว่า คนจนถึงจะไปทำมาหากินที่ไหน ก็จนอยู่นั่นแหละ ไม่มีทางที่จะ
ยกฐานะของคนให้ขยับมาเป็นคนชั้นกลางได้ ถึงจะมีบ้างก็คองน้อย เพราะฉะนั้น คนจนที่อยู่ใน
สลัมจึงมีปัญหาเรื่อยมา ปัญหาเรื่องปากท้องก็หนึ่งละ บางครอบครัวตื่นนอนขึ้นมา ยังไม่มีข้าวสาร
จะกรอกหม้อสักเม็ด ลูกก็ร้องว่าหิวข้าว พ่อแม่ก็มองตากันปริบ ๆ ไม่รู้จะหาข้าวสารที่ไหนมาหุง
ให้ลูกกิน

นอกจากปัญหาเรื่องปากท้องแล้ว ก็มีปัญหาเรื่องถูกไล่ที่อยู่อีก เพราะพื้นที่ที่ชาวสลัมไปอาศัยอยู่นั้น ส่วนใหญ่ไปอาศัยอยู่ในที่ดินของทางราชการ แต่ที่ไปอาศัยที่เอกชนก็มีบ้าง ที่อาศัยที่ราชการก็พอสบายชนิดหนึ่ง แต่ที่ไปอาศัยเช่าที่เอกชนนั้นเดือดร้อนหนัก เพราะเขาฟ้องศาลขับไล่คนเรา เมื่อมีปัญหามากมายอย่างนี้จะมึนกะใจไปทำกินได้อย่างไร นอกจากจะต้องแก้ปัญหาว่าจะเอาข่าวสารที่โหมมาหุงข่าวให้ลูกกินแล้ว ยังจะต้องมานั่งแก้ปัญหาว่า เราจะเอาแผ่นดินตรงไหนมาทำกระท่อบชุกหัวนอน

รัฐบาลแต่ละชุดก็ตั้งกรรมการขึ้นมาเพื่อช่วยเหลือ แต่ก็ทำอะไรไม่ได้เลย ผลสุดท้ายคนจนในสลัมก็ต้องผจญกับปัญหาปากท้อง และปัญหาจะต้องถูกไล่ที่อยู่เป็นประจำ ต่อมาในปี พ.ศ. 2532 รัฐบาลของพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ อนุมัติเงินจำนวน 150 ล้านบาท ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ไปดำเนินการช่วยเหลือคนจนในสลัม และนายบรรหาร ศิลปอาชา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ก็นำเงินนั้นไปซื้อที่ดินให้คนไม่มีที่ดินอยู่ งานนั้นคนยากจนชื่นชมมาก ประชาชนทั่วไปก็อนุโมทนา ต่อมาในปี 2533 รัฐบาลนี้ก็อนุมัติเงินอีก 250 ล้านบาท เพื่อแก้ปัญหาก็แก่ชาวสลัม การกระทำอย่างนี้เป็นการประพฤตินักกัฏฐิตวิตรชื้อที่สื่ออย่างเด่นชัดที่สุด

นอกจากนั้น นายบรรหาร ศิลปอาชา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ยังได้ช่วยคนยากจนชนิดที่ไม่มีแผ่นดินจะอยู่อีกเรื่องหนึ่ง กล่าวคือ เป็นเวลานานมาแล้วคนต่างชาติที่มาทำผิดกฎหมายไทย ถูกศาลตัดสินให้เนรเทศออกนอกประเทศ แต่เมื่อจะปฏิบัติเข้าจริง ไม่มีประเทศไหนจะรับคนของตัว ทางรัฐบาลจึงต้องขังลี้มอยู่อย่างนั้น ๆ เป็นสิบ ๆ ปีมาแล้ว ทางสื่อมวลชนได้เรียกร้องให้หาทางช่วยเหลือคนเหล่านี้ แต่ก็ไม่มีใครกล้าเข้าไปแตะต้อง หึ่ง ๆ ที่กฎหมายบอกไว้ชัดเจนว่าให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยดำเนินการแก้ไขอย่างไรอย่างหนึ่ง แต่ก็ไม่มีใครกล้าทำ เมื่อนายบรรหาร ศิลปอาชา ได้มาเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย จึงได้ตัดสินใจปล่อยคนเหล่านั้นทั้งหมด 45 คนให้ออกไปทำมาหากิน อย่างปกติสุขสืบไป คนที่ได้รับ การปลดปล่อยประทับใจ การกระทำของรัฐมนตรีมหาดไทยมาก ถึงกับในวันปลดปล่อยคนเหล่านั้นมากราบรัฐมนตรีด้วยน้ำตานองหน้า นี่ก็เป็นการสงเคราะห์คนยากจน ตามหน้าที่ของรัฐบาลเหมือนกัน เป็นการประพฤตินักกัฏฐิตวิตรชื้อยิ่งพระราชาผู้ทรงธรรมสมัยโบราณเลยทีเดียว

ตัวอย่างการไม่สงเคราะห์คนจนของรัฐบาล แม้รัฐบาลจะได้ช่วยคนสลัมตามที่ได้กล่าวมาแล้วก็ตาม แต่มีคนยากจนอีกกลุ่มหนึ่ง ที่รัฐบาลมิได้เหลียวแลเลย คนดังกล่าวนั้นก็คือ คนที่เที่ยวหาของมีค่าที่กองขยะของ กทม. คนทั้งหลายที่เห็นคนเหล่านี้ เทียบเก็บของที่พอจะขายได้ที่กองขยะแล้ว มีความรู้สึกสลดใจ เหมือนสำนวนที่แสดงความรู้สึกดังต่อไปนี้ "อันสุนัขไม่มีเจ้าของจะเลี้ยงคุณ น่าสงสารนัก เมื่อยามหิวโหมองไปทางไหน ก็ไม่มีอาหารที่จะสงบความหิวได้ ก็ต้องตรงรี่ไปที่กองขยะ เพื่อว่าที่กองขยะนั้นจะมีบางสิ่งพอจะกินประทังชีวิตได้"

เมื่อเทียบกันแล้ว คนที่หาของที่พอขายได้ที่กองขยะนั้น เหมือนคนไม่มีผู้ปกครองดูแล หรือเหมือนกับว่า คนเหล่านั้นไม่ใช่คนของรัฐบาล จึงปล่อยให้เขาเป็นปายเหยียบย่ำสิ่งโสโครกที่กองขยะได้ทั้งวัน น่าอนาถนัก ความเป็นอย่างนี้รัฐบาลก็รู้ แต่ก็ปล่อยเฉยไม่คิดช่วยเหลือเลย ถ้ารัฐบาลจะประพฤตินอจกกวัตติ์วตรข้อนี้ ควรทำการห้ามปรามคนเหล่านี้ แล้วหาทางช่วยเหลือทางอื่น หรืออย่างน้อยที่สุด หาอาชีพให้ไม่ได้ ก็แจกข้าวสารให้คนจนเหล่านี้ พอให้เขามั่นใจว่าเขาไม่อดตาย เพราะมีข้าวสารติดบ้านอยู่

ทั้งหมดที่กล่าวมา คือ ตัวอย่างการสงเคราะห์และไม่สงเคราะห์คนจนของรัฐบาล

9.6 เข้าไปหาสมณพราหมณ์ผู้มีศีล

ในจกกวัตติ์วตรนี้ พระพุทธเจ้าทรงวางหลักการปกครองที่เกี่ยวกับสมณะไว้สองประการ คือ ประการที่หนึ่ง ทรงให้ผู้ปกครองบ้านเมืองทำการรักษาป้องกันและคุ้มครองสมณพราหมณ์โดยธรรม ซึ่งอยู่ในจกกวัตติ์วตรข้อ 2 ตามที่ได้กล่าวมาแล้ว ประการที่สอง ทรงให้ผู้ปกครองบ้านเมืองเข้าไปหาสมณะผู้มีศีล มีคุณธรรม แล้วถามท่านถึงข้อปฏิบัติที่จะเป็นคุณประโยชน์ต่อการปกครอง และคุณประโยชน์แก่ประชาชน ซึ่งจกกวัตติ์วตรข้อนี้เป็นจกกวัตติ์วตรข้อที่ห้า ที่กำลังจะพูดถึงอยู่

ในสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ พระเจ้าแผ่นดินทรงประพฤตินอจกกวัตติ์วตร ทั้งสองข้อนี้ อย่างสมบูรณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสมัยรัตนโกสินทร์ พระเจ้าแผ่นดินทุกพระองค์ทรงทำการทะนุบำรุงพระพุทธศาสนาด้วยประการต่าง ๆ นั่นคือ ทรงทำการรักษา ป้องกัน และคุ้มครองสมณะโดยธรรม ในส่วนของการเข้าหาสมณะเพื่อทรงไต่ถามข้อปฏิบัติที่เป็นประโยชน์ต่อการปกครอง

และประชาชน พระเจ้าแผ่นดิน ก็ทรงถามปัญหาต่าง ๆ มากมาย คณะสงฆ์ซึ่งมีสมเด็จพระสังฆราชเป็นประธานก็ตอบคำถามเหล่านั้น ให้แจ่มกระจ่าง เพื่อให้พระเจ้าแผ่นดินได้ทรงทราบ และประกาศให้ประชาชนทราบเป็นหลักปฏิบัติ ข้อกังขาของพระเจ้าแผ่นดินกับการวิสัยของคณะสงฆ์ทางราชการได้รวบรวมไว้ให้ชื่อว่า "พระราชาบูชา" ผู้บรรยายใคร่ทราบความละเอียด จึงไปหาอ่านในหนังสือเล่มนั้นเถิด

พอมาถึงสมัยประชาธิปไตย ผู้ปกครอง คือ รัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง รัฐบาลมิได้ประพฤตินในจักรกัตติวัตรทั้งสองข้อนี้เท่าใดนัก จะเห็นได้เช่นในเรื่องการทะนุบำรุงพระพุทธศาสนา และศาสนาอื่น ๆ ส่วนใหญ่จะเป็นการปฏิบัติในหน้าที่ประจำวันของกรมการศาสนา รัฐบาลมิได้เคยมีนโยบายอะไรเป็นพิเศษ เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่น ๆ เลย เพียงปล่อยให้กรมการศาสนาดำเนินการไป ภายใต้การควบคุมของกระทรวงศึกษาธิการเท่านั้น แต่ถึงกระนั้น ก็ต้องยอมรับว่ารัฐบาลปัจจุบันนี้ยังทำการรักษา ป้องกัน และคุ้มครองสมณะโดยธรรมอยู่ และเมื่อเป็นเช่นนี้ก็ต้องถือว่ารัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง ยังประพฤตินในจักรกัตติวัตรนี้อยู่ด้วยเหมือนกัน

แต่สำหรับจักรกัตติวัตรข้อห้าที่ว่า ให้ผู้ปกครองบ้านเมือง เข้าไปหาสมณะเพื่อเรียนตามข้อประพฤตินที่เป็นประโยชน์ต่อการปกครอง และประโยชน์ต่อประชาชน นั้นดูเหมือนรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งมิได้กระทำเลย รัฐบาลไม่เคยเข้าไปหาสมณะผู้ทรงสมณศักดิ์ ทรงความรู้ แล้วเรียนถามท่านว่า จะปกครองวิธีไหนจึงจะเกิดความสุข จะปกครองแบบไหน ความผันผวนทางธรรมชาตินี้จะไม่เกิดขึ้น หรือจะปกครองแบบไหนผันฟ้าจึงจะตกต้องตามฤดูกาล ดูเหมือนว่ารัฐบาลซึ่งไม่ว่าจะเป็นนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีก็ตาม เมื่อจะเข้าไปหาสมณะ ก็จะเข้าไปหาเพื่อถามว่าปฏิบัติอย่างไรจึงจะเป็นรัฐบาลได้นาน เมื่อพระท่านแนะนำว่า ต้องตัดไฟออก ต้องไว้หนวด รัฐมนตรีที่ไม่เคยไว้หนวดก็ต้องไว้หนวด ไฟก็ต้องตัดออก เพราะอยากจะเป็นรัฐบาลนาน ๆ ตามที่พระท่านแนะนำ นี่เป็นเพราะความผิดพลาดที่เข้าไปหาสมณะผิดและถามคำถามที่ผิด

แต่จะอย่างไรก็ตาม พฤติกรรมของรัฐบาลดังกล่าวมานี้ ยังไม่ร้ายเท่ากับการที่ตัวรัฐบาลเองไม่ยอม เข้าหาสมณะเพื่อหาความรู้แล้ว ยังห้ามประชาชนไม่ให้หาความรู้จากพระพุทธศาสนาอีก เรื่องนี้เป็นอย่างไร จะได้กล่าวโดยลำดับ

ในสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ พระเจ้าแผ่นดินก็ทรงศึกษาจากวัด ประชาชนทั่วไปใครอยากอ่านออก เขียนได้ ก็ไปเรียนที่วัด พระท่านเป็นผู้สอน โดยเอาวิชาความรู้ในพระพุทธศาสนานั้นเองมาสอน เพราะฉะนั้น คนที่ได้รับการศึกษาจากวัดในสมัยโบราณ จึงกลัวบาปศีลธรรมจึงอยู่กับหัวใจของประชาชนเป็นส่วนมาก

ต่อมา เมื่อมีการจัดหลักสูตร เพื่อให้เยาวชนของชาติได้ศึกษาเล่าเรียน การศึกษาหลักจึงกลับเป็นวิชาชีพ แต่กระนั้นก็ยังจัดจริยศึกษาเป็นหลักสูตรให้ศึกษากันอยู่ และในสมัยนั้น ก็ให้ใช้ศาลาวัดเป็นโรงเรียน พระก็มีบทบาทน้อยลง แต่ก็ยังดีที่เด็กได้เข้าวัด ได้เห็นศาสนสถาน อาจจะทำให้ใจผูกพันอยู่กับความดี ความซื่อสัตย์ ไม่มากก็น้อย

ยุคต่อมา รัฐบาลได้สร้างโรงเรียนขึ้นมาแทนศาลาวัด หรือบางที่พระท่านก็สร้างให้เยาวชนจึงต้องย้ายจากวัดไปเรียนที่โรงเรียน ความผูกพันกับวัดของเยาวชนก็เกือบหมดไป แต่ถึงกระนั้นในยุคนี้ หลักสูตรการศึกษาภาคบังคับยังให้ศึกษาจริยศึกษากันอยู่อย่างเต็มที่

แต่พอมาถึงยุคปัจจุบันนี้ ซึ่งดูเหมือนจะเริ่มมาตั้งแต่ พ.ศ. 2500 เป็นต้นมา รัฐบาลพยายามถอยห่างออกจากวัดเรื่อยมา เมื่อจะสร้างโรงเรียน แม้จะสร้างภายในที่ดินของวัด ก็ตัดคำว่าวัดออก เป็นว่าโรงเรียนเฉยๆ เช่น เคยใช้ชื่อว่าโรงเรียนวัดบ้านโคก ก็เปลี่ยนเป็นโรงเรียนบ้านโคกเฉยๆ เป็นต้น ดูเหมือนรังเกียจคำว่าวัด ท่านั้นยังไม่พอ พยายามตัดหลักสูตรที่สอนเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาออกไป ให้เหลือน้อยที่สุดจนประชาชนร้องเรียนให้เปลี่ยนแปลง จึงยอมเพิ่มหลักสูตรในพระพุทธศาสนาเข้าไปใหม่ แต่ก็ใช้ไม่ได้นานเท่าไร พอมาถึงปี พ.ศ. 2533 รัฐบาลก็ตัดหลักสูตรเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาเกือบหมด แม้จะยังเหลืออยู่เล็กน้อยก็ไม่ยอมให้รู้ว่าเป็นหลักธรรมในพระพุทธศาสนา แม้จะมีสื่อมวลชนและคณะสงฆ์เรียกร้องให้เพิ่มเนื้อหาในพระพุทธศาสนา เข้าไป ทางรัฐบาลก็พยายามเฉย ดูเหมือนมองว่าไม่มีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาพระพุทธศาสนา แถมรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบให้สัมภาษณ์ว่า ไม่มีการเปลี่ยนแปลงแล้ว นั่นคือ ความชั่วร้ายที่ว่าตัวรัฐบาลเองไม่เข้าไปหาความรู้จากสมณะในพระพุทธศาสนาแล้ว ยังห้ามประชาชนไม่ให้ศึกษาหาความรู้จากพระพุทธศาสนาอีก

ในเรื่องนี้น่าจะพิจารณาหาต้นเหตุว่าทำไมรัฐบาลจึงปฏิบัติอย่างนั้น เมื่อพิจารณาแล้วพบสาเหตุ 2 ประการคือ สาเหตุประการแรก มีข่าวว่าในกรมวิชาการซึ่งมีหน้าที่สร้างหลักสูตร

นั้น ข้าราชการที่มีบทบาทบางท่าน นับถือศาสนาอื่น พยายามที่จะไม่ให้มีการสอนพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นศาสนาประจำชาติ เจตนาของเขาก็คือ ล้มล้างคำสอนของพระพุทธศาสนา สาเหตุข้อนี้ไม่น่าเป็นไปได้ เพราะข้าราชการส่วนใหญ่จะนับถือพุทธศาสนา ส่วนข้าราชการที่นับถือศาสนาอื่นมีน้อย แม้จะมีอำนาจก็คงจะไม่หาเหตุทำการแบบนี้เป็นแน่

ส่วนสาเหตุข้อที่สอง คงเป็นเพราะเห็นว่า เรียนไปก็ไม่เข้าใจ และไม่ได้ปฏิบัติก็อย่ายัดเยียดให้เรียนดีกว่า ความรู้สึกที่วุ่น ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ให้สัมภาษณ์เมื่อสื่อมวลชนกล่าวถึงการที่กระทรวงศึกษาธิการ ลดหลักสูตรเกี่ยวกับวิชาพุทธศาสนาลง เมื่อพิเคราะห์ดูคำกล่าวของผู้บริหารการศึกษาดังนี้แล้ว ก็สรุปภูมิหลังของข้าราชการทั้งหมดได้ว่า ในสมัยที่ท่านผู้มีอำนาจบริหารงานเหล่านี้เป็นเด็กและกำลัง เรียนวิชาพุทธศาสนาในภาคบังคับอยู่นั้น ท่านคงไม่รู้เรื่องเลย เพราะพอถึงชั่วโมงวิชาศีลธรรม ทุกคนเบื่อเพราะครูสอนไม่รู้เรื่อง เมื่อเป็นเช่นนี้ความซาบซึ้งในพระพุทธศาสนาจึงไม่มีในหัวใจของเขาเลย ดังนั้น พอเขาเหล่านั้นได้มาบริหารการศึกษา เขาก็มองไม่เห็นประโยชน์ของวิชาศีลธรรม และเมื่อมองไม่เห็นประโยชน์ ก็เลยคิดลดหลักสูตรเกี่ยวกับวิชาพระพุทธศาสนาเสีย

ถามว่าคนเรียนวิชาศีลธรรมเบื่อจริงหรือไม่ ตอบว่าจริง ถามว่าทำไมจึงเป็นอย่างนั้น ตอบว่าเพราะรัฐบาลไม่เอาใจใส่ เราลองพิจารณาดูแล้วจะพบว่า แต่ละโรงเรียนนั้นรัฐบาลจะรับผู้มีความสามารถมาเป็นครู จะไม่ยอมรับคนที่จบวิชาหนึ่งมาสอนอีกวิชาหนึ่งเป็นอันขาด ในกรณีนี้ รัฐบาลจะตั้งอัตราค่าจ้างไว้เลย เช่น อัตราคณิต ต้องรับจากผู้จบคณิตศาสตร์ อัตราสังคม ต้องรับผู้จบจากสังคม อัตราภาษา ต้องรับผู้จบจากภาษา มาทำหน้าที่สอนเป็นอย่างนี้ทุกวิชา

แต่พอมาถึงวิชาศีลธรรมหรือจริยศึกษา รัฐบาลไม่เคยตั้งอัตราสำหรับผู้ที่มีความสามารถทางพระพุทธศาสนามาสอนเด็กเลย พอจะสอนวิชานี้ ก็ขอแรงครูที่จบสาขาสังคมหรือจบสาขาอื่น มาอ่านหนังสือสอนกันเองผิด ๆ ถูก ๆ เป็นอย่างนี้มาตลอด ตั้งแต่สร้างโรงเรียนของรัฐบาลมา เมื่อเป็นเช่นนี้ จะไม่ทำให้เด็กเกิดความเบื่อหน่ายได้อย่างไร ถ้ารัฐบาลจะแก้ไขเรื่องนี้ รัฐบาลต้องตั้งอัตราให้แต่ละโรงเรียนมีครูที่มีความรู้ทางพระพุทธศาสนาและมีความประพฤติดีประจำโรงเรียนอย่างน้อยหนึ่งคน และสอนวิชาพระพุทธศาสนาโดยเฉพาะ การคัดเลือกครูประเภทนี้ต้อง

ไม่ดูเฉพาะความรู้ต้องดูความสามารถในการสอนศีลธรรม และต้องดูความประพฤติอีกด้วย จึงจะก่อประโยชน์แก่การสอนวิชาศีลธรรม

ขอให้รัฐบาลและข้าราชการผู้มีบทบาททางการศึกษา อย่าได้มองว่าการสอนวิชาศีลธรรมหรือจริยธรรมทางพระพุทธศาสนาไม่มีประโยชน์ เพราะถ้ามีคนพูดว่า ที่สังคมไทยทุกวันนี้ไม่ว่านักการเมือง ข้าราชการ และประชาชนต่างไม่มีศีลธรรมกันก็เพราะการสอนวิชาศีลธรรมไม่รู้เรื่องของโรงเรียนสมัยเมื่อ 30 ปีมาเริ่มออกผลแล้ว เราจะตอบเขาว่าอย่างไร และจะเอาอะไรมาพิสูจน์ว่าคำพูดของเขาไม่เป็นความจริง

ที่กล่าวมานี้ คือ หลักฐานที่แสดงว่า รัฐบาลปัจจุบันนี้ไม่ประพฤติในจกกวัดติวตรข้อที่ห้า แล้วผลที่เกิดจากการที่รัฐบาลไม่อาศัยความรู้ เรื่องการปกครองจากพระพุทธศาสนาเลย เป็นอย่างไร เราก็เห็นกันอยู่ทุกวันนี้ คือ ตั้งแต่รัฐบาลลงมาถึงคนกวาดถนน มีความรู้สึกว่าการฉ้อราษฎร์เป็นเรื่องธรรมดา และเมื่อมีโอกาสจะโกงหลวงได้ เกือบทุกคนรีบทำ เมื่อรัฐบาลมองเห็นความเหลวแหลกดังว่ามานี้ จะแก้ไขให้ดีขึ้นก็ขอให้แก้ไขตามที่ได้กล่าวมาแล้วเถิด

9.7 บทสรุป

ทุกวันนี้ ทั่วโลกรวมทั้งประเทศไทยเราด้วย เกิดภัยธรรมชาติและอาเพศต่าง ๆ ขึ้นมากมาย พระพุทธองค์ตรัสว่า ภัยธรรมชาติและอาเพศเหล่านั้น ล้วนเกิดขึ้นเพราะผู้ปกครอง คือ รัฐบาลไม่ประพฤติธรรมทั้งสิ้น ก็ธรรมที่ผู้ปกครองบ้านเมืองควรจะทำเพื่อให้เกิดสันติสุขแก่บ้านเมืองนั้น ส่วนหนึ่งก็คือ จกกวัดติวตรห้าประการคือ ผู้ปกครองบ้านเมือง ต้องใช้อำนาจปกครองให้เป็นประโยชน์แก่ประชาชนทุกหมู่เหล่า ไม่มีอคติเฉพาะใคร และเพื่อใครโดยเฉพาะ จกกวัดติวตรข้อนี้เรียกว่า ถือธรรมเป็นอำนาจ

ผู้ปกครองบ้านเมือง ต้องดำเนินการปกครองที่เรียกว่า การรักษา ป้องกัน และคุ้มครองญาติมิตร ข้าราชการประชาชน สมณะ และเนืองนิตย์ ให้มีความสุขในชีวิตประจำวัน ไม่ให้ถูกละเมิดในทรัพย์สิน และปราศจากภัยห้วงมวล

ผู้ปกครองบ้านเมือง ต้องไม่ปล่อยให้ผู้ใดใช้อิทธิพลข่มเหงประชาชน ที่ทำมาหากินอย่างสุจริต และไม่ปล่อยให้ข้าราชการใช้อำนาจหน้าที่ หาผลประโยชน์จากประชาชน การกระทำ

ดังกล่าวชื่อว่าปล่อยให้ธรรมเกิดขึ้นในแว่นแคว้น

ผู้ปกครองบ้านเมือง ต้องดูแลคนยากจน ที่อาศัยอยู่ในแว่นแคว้นของตน อย่าปล่อยให้เขาเหล่านั้นอดตาย และไม่ควรปล่อยให้คนในปกครองของตน ต้องเที่ยวหากินตามที่หิ้งขยะ หรือที่อื่น ๆ ที่เป็นภาพที่น่าอดสูใจ

ผู้ปกครองบ้านเมือง ต้องเข้าไปหาสมณะผู้ทรงศีล ทรงคุณธรรม ถามถึงข้อปฏิบัติที่เป็นประโยชน์ต่อการปกครอง และเป็นประโยชน์ต่อประชาชน และควรรักษาเยาชนของชาติ ได้มีโอกาสศึกษาจริยธรรมในพระพุทธศาสนาอย่างดี โดยการจัดตั้งร่ำกำลังผู้เชี่ยวชาญทางพระพุทธศาสนาประจำโรงเรียนของรัฐบาลทุก ๆ โรงเรียน

คำถามประจำบทที่ 9

1. การที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า เมื่อผู้ปกครองไม่ตั้งอยู่ในธรรมจะเป็นเหตุให้เกิดภัยธรรมชาติ เช่น ลมพายุพัดรุนแรงทำความเดือดร้อนแก่ประชาชนทั่วไปนั้น อยากรู้ให้ท่านวิเคราะห์ว่า เหตุการณ์นั้นจะเป็นไปได้ได้อย่างไร จงวิเคราะห์มา
2. คำว่าถือธรรมเป็นอำนาจคืออะไร และผู้ปกครองบ้านเมือง ที่มีถือธรรมเป็นอำนาจ จะมีลักษณะเป็นอย่างไร จงอธิบายมาให้เห็นจริงเป็นรูปธรรม
3. จงอธิบายความหมายของประโยคดังต่อไปนี้
 1. สภาพแวดล้อมที่นำไปสู่การถืออำนาจเป็นธรรม
 2. สภาพแวดล้อมที่นำไปสู่การถือธรรมเป็นอำนาจ
4. ถ้าหากท่านได้เป็นรัฐบาล ท่านจะทำการรักษา ป้องกัน และคุ้มครองญาติพี่น้องของท่าน โดยธรรมด้วยวิธีใด จงอธิบายตามความรู้สึกของท่าน
5. จงอธิบายหลักการปกครอง 3 ประการที่พระพุทธเจ้าวางไว้ดังต่อไปนี้ ว่าหมายถึงการปกครองอย่างไร
 1. รักษา
 2. ป้องกัน
 3. คุ้มครอง
6. รัฐบาลในฐานะผู้ปกครอง ต้องทำการรักษา ป้องกัน และคุ้มครองใครบ้าง จงแจงมาให้ครบตามที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ และจงอธิบายวิธีการรักษาป้องกัน และคุ้มครองผู้อยู่ใต้การปกครอง สุดท้ายมาคิดว่าต้องทำอย่างไร
7. จงแจงการปกครองที่ต้องทำการรักษา ป้องกัน และคุ้มครองประชาชนมาโดยละเอียดว่า รัฐบาลต้องดำเนินอย่างไร พร้อมยกตัวอย่างประกอบด้วย
8. จงยกตัวอย่างการปกครองที่ผิดจักกวัตติวัตรดังต่อไปนี้
 1. รักษาข้าราชการให้ได้รับความเดือดร้อน
 2. ปลอ่ยให้ธรรมเกิดขึ้นในแว่นแคว้น

9. จงยกตัวอย่างที่รัฐบาลปฏิบัติและมีใช้ปฏิบัติในจักกวัตติวัตรดังต่อไปนี้

1. ส่งเคราะห์คนจนด้วยทรัพย์

2. ไม่ส่งเคราะห์คนจนที่ควรสงเคราะห์

10. พระพุทธเจ้าตรัสให้ผู้ปกครองบ้านเมือง เข้าหาสมณะผู้ทรงศีล เพื่อจุดประสงค์ใด และจุดประสงค์ดังกล่าวนั้น มีพระเจ้าแผ่นดินไทยเราได้เคยทำหรือไม่ ถ้าเคยทำจงแสดงหลักฐานให้เห็นจริง